

RESSO

**PROU !
PAU I JUSTÍCIA !**

DE CAMPOS

REVISTA MENSUAL

Any 4, Núm. 26 - Gener 91 - 200 Ptes. (I.V.A. Inclòs)

... ANYS DE SERVEI. ENHORABONA !

RESSÒ

Revista mensual
ANY 4
Gener 1991

Edita: Obra Cultural Balear de Campos
Informació i Correspondència:
Apartat de Correus Núm. 40 - CAMPOS
Coordinador: Joan Adrover i Mascaró
Coordinador Fotografia: Fotos Vidal

COL·LABORADORS:

Miquel Adrover i Monserrat
Miquel Adrover i Mascaró
Xesc Adrover
Toni Amengual
Margalida Ballester
Sebastià Covas
Damià Huguet
Joan Juan Pons
Clementina Kokkelink
Josep Lladó
Jaume Lladó
Gori Mas
Magdalena Mas
Joan Monserrat
Miquel Monserrat
Pere Ollers
Antònia Serra
Antònia Sitjar
Damià Andreu Verger
Núria Vives
Sebastià Moranta
Magdalena Juan
Guillem Mas i Forteza
Apol·lònia Vanrell
Maria Barón
Monserrat Alcaraz
Aranu Perelló
Francesc Miró
Josep Antoni Sala
Margalida Martorell
Francesc Blasco
Margalida Oliver
Pere Adrover
Esteve Tomàs
Francesc Mas
Guillem Mas i Ferrari
Damià Prohens
Miquel Bordoy

Subscripció: 2.200 Ptes. anuals
Preu d'aquest exemplar:
200 Ptes. I.V.A. (Inclòs)

Dipòsit legal: PM.951-1988

Maquetatge i Impressió:

ADROVER - CAMPOS
Tel. 65.02.02

Portada: FOTO VIDAL

Índex.....	Pàg. 2
Editorial	Pàg. 3
Lletres a la tieta	Pàg. 4
Diuen que	Pàg. 5
Cartes dels lectors.....	Pàg. 6 - 7
Especial I Centenari de les Germanes Missioneres dels Sagrats Cors	Pàg. 8 a 13
Notícies breus	Pàg. 14
La necessitat d'una escola d'adults a Campos.....	Pàg. 15
Enquesta sobre l'economia de Campos	Pàg. 16 - 17
Fonts Orals	Pàg. 18 - 19
Debat Polític	Pàg. 20
Hi ha tradicions que neixen totes soles.....	Pàg. 20
Qui dies passa, anys empeny	Pàg. 21
Coses de Mestre Lluent.....	Pàg. 22
Campionat Mundial de Guerres	Pàg. 23
Actes Musicals	Pàg. 24
Una subhasta impactant.....	Pàg. 25
El Recital de Miquel Àngel Aguiló ..	Pàg. 25
La Camerata-Orquestra de Llevant dóna les primeres passes	Pàg. 26 - 27
El Camp d'aprenentatge d'es Palmer	Pàg. 28 - 29
L'exquisida grafia de na Francesca Clar	Pàg. 29
Salut Animal	Pàg. 30 - 31
Salut	Pàg. 32
Esports	Pàg. 34 - 35

L'equip de Ressò vol posar de manifest, una vegada més, que només s'expressa la seva opinió als articles signats per la Redacció i per l'Editorial. Els altres són d'exclusiva responsabilitat dels autors, que exerciten el dret constitucional de la llibertat d'expressió mitjançant la Revista Ressò.

Fa pocs dies l'Ajuntament del nostre poble va procedir a canviar la làpida de la cantonada de l'església que recordava els morts del ban nacional de la guerra del 36. Aquella làpida, ara substituïda, juntament amb l'escut de l'Espanya feixista i la creu anomenada dels «caïdos», va esser inaugurada l'any 1.940; Duia escrits els noms dels qui, segons la història oficial, eren els únics 23 morts, fills de Campos, víctimes de la Guerra Civil «espanyola».

Tot i que la manera de fer el canvi -d'amagat i sense cap tipus de publicitat, la parciaïtat amb què està fet, ja que no s'ha procedit a canviar l'escut de l'Espanya feixista, el mateix retard a prendre aquesta decisió i, perquè no dir-ho, la proximitat de les eleccions- fa sospitosa l'intencionalitat d'aquest fet. No podem sinó concedir el benefici del dubte i reiterar l'enhorabona als representants del nostre Ajuntament, més meritòria encara si es té en compte la procedència ideològica d'alguns dels seus membres.

Però no seria just que amb aquesta canviada enterràssim -i mai tan ben emprada aquesta paraula- definitivament el record d'aquells que varen esser morts i condemnats a l'oblit del seu poble.

No podem, ni volem, caure en l'error d'oblidar-nos de la nostra pròpia història; d'oblidar-nos que, només fa cinquanta anys, 15 campaners varen esser assassinats per mor de les seves idees; oblidar-nos que molts d'altres campaners varen esser còmplices d'aquesta brutalitat; senzillament d'oblidar-nos que avui el trist record d'aquella història encara pesa sobre molts dels que seguim defensant les seves idees, i que això ens ajuda a explicar la por que encara persisteix . . .

No, no seria just que oblidàssim el seus noms:

Guillem Alcover i Mascaró «des Camp Roig»
Damià Alou i Ginard
Jordi Amengual «de Ca Ses Catoies»
Bartomeu Ballester «Can Catoi»
Jaume Bestard «En Retat»
Tomàs Bujosa
Vicenç Coves i Valls
Joan Mas i Abrines «Ca'n Barato»
Jaume Mas i Antich
Jaume Mas i Garcia «En Barbut»
Miquel Mascaró «N'Estel»
Miquel Moll i Mas «Cal.lara o Cap Gros»
Benet Monreal i Ballester
Vicenç Valls
Joan Vidal i Sansó «N'Apagafocs»

I per a ells, i per als altres 26, per la memòria de tots i cada un dels 41 campaners morts en aquelles tràgiques hores, el que ara hauríem d'enterrar definitivament és la intolerància i el fanatisme. És el millor homenatge que els podem fer.

Per això, ara nosaltres tornam el crit de SALUT a en Jaume Barbut, que en nom de tots va cridar SALUT COMPANYS! quan el s'enduïen a matar.

Clínica Veterinària

C/. Nicolau Oliver Fullana, 1 - Tel. 65.07.31 - CAMPOS

*VACUNES

*RAIGS X

*CIRUGIA

HORARI: Dilluns a Divendres, de 16'30 a 20 h.
 Dissabtes, de 10'30 a 12'30 h.

Taller Mecànic CA N'ARNAU

Carrer Provença, 36
 Tel. 65.10.63
 07630 CAMPOS

FUNERÀRIA MESQUIDA

Telèfon cotxe 908-142180

C/. B. Ballester, 7
 Tel. 65.10.87 - 07630 CAMPOS

C/. Sirena, 11 - Tel. 64.01.69
 07639 Sa Ràpita

Lletres a la tieta

Campos, Gener-91

Any nou, tieta, però el tall el tenim allà mateix i les missions són les de sempre. Això que d'un dia a l'altre tot barata no m'ho acab de creure. L'únic que en mi ha baratat, de moment, és la muda, després de la remullada que em donaren davant la sala entre enguany i l'any passat, i és que ja se sap, allà on no has perdut res no hi cerquis. D'aquell redol més d'un n'ha sortit escaldat i més d'un que hi sortirà, però vaja, això ja és farina d'una altra coca i la pastarem un altre dia.

La ferida (el tall que deia abans) no acaba de cloure, a l'enrevés, sembla que s'hagi emmaleïda més encara, té mal aspecte i fa estona que raja, el «sulfatiassol» no ha obrat. Ara que els «metgetons» es comencen a reunir, les esperances de trobar un remei eficaç augmenten dia a dia. Diuen que «l'especialista» de ciutat farà meravelles i que per això s'ha enrevoltat del millor de cada casa. No s'esperen miracles, però davant una situació tan poc clara no serà difícil fer alguna cosa. Precisament en parlaven l'altre dia al voltant dels foguerons a la Plaça de Can Pere Ignasi, els copets damunt l'espatla eren continus, com si volguessen dir que essent bons al.lots no s'acabarien.

El camí cap a la Casa de la Vila, de fet, ja ha començat. D'un mes ençà les juntes són contínues, només canvien les persones i el lloc: més d'una a prop de l'Església, d'allà dalt tot es veu molt clar, són faves comptades!. Una altra va acabar enmig del carrer, si més no, la cosa va freda. La tercera al carrer de la Síquia (o de l'Aigua, mai no he sabut on acaba un i comença l'altre); d'aquests en diuen els «dissidents» i més d'un ja ha anat a altres llistes. La quarta reunió (un poc més arraconada, quasi a foravila) va ser la més llarga, a mitja nit encara hi eren tots, a aquesta destacava la presència d'un mestre d'obres prou conegut i de tres o quatre propietaris de negoci i que mai no havien anat d'aquests truis. Pel carrer de Santanyí hi ha hagut poc moviment però sembla que, amb alguns canvis, la cosa anirà endavant. La darrera coneguda, a diferència de les altres, va tenir lloc un migdia i va comptar amb la presència d'un campaner que s'ha mogut molt per Madrid. De tot això en sortirà alguna cosa i ben aviat en sabrem el net.

Les festes, tieta, com sempre, la son enrera de cada any, la panxa un poc desbaratada i les cames molles, i és que, vulguis no vulguis, arribes a trascolar i a bocinar un poc més del compte i el cos se'n ressent del càstig. El temps ho cura tot i d'aquí a un parell de setmanes ja tornaré a ser el d'abans.

Els Reis enguany han arribat ben carregats, des de dos nous caporals de la Policia Local fins a un (o dos) camps de golf, això sense oblidar la reforma de l'Ajuntament, de la finalització de les obres a la residència o dels pasterols (pasteres petites) de l'Ajuntament i que impedeixen aparcar els cotxes sobre la voravia al Carrer Major i al començament del que va a Felanitx i que a més serveixen per calmar els mals esperits quan l'alcohol governa el cap.

Reis apart, el 90 és un any per no oblidar. Difícilment podem deixar de pensar per quin set sous no se va aclarir (al poble) aquell succés que ens va posar la mosca darrera l'orella, o la fallida de les conserves, o la crisi d'Agama, o el polèmic funcionament del servei d'ambulància o la mort d'un parell de joves campaners, o el problema de la droga o l'enfonsament (definitiu?) de tàperes, ametles i llet.

Des de sempre hi ha hagut festes de guardar, ara, si no vols que se'n duguin l'enblanquinat, has de guardar les festes i els dies feiners i encara no basta, el lladrum ha esdevengut un element més del nostre entorn, que com una epidèmia, campa i descampa entre nosaltres.

Em deis que heu sentit parlar de «Los Melones» i que en voleu saber noves. Jo també n'he sentit parlar però en sé poca cosa, pel que diuen, aquesta fruita té molta pressa, i això que ja no és temps. El segur és que no hi van a fer cuineta.

Amb més coses per dir, però sense paper, m'he d'acomiar de vós fins el mes vinent. Adéu, bon any i a reveure.

IUEN QUE . . . DIUEN QUE . . . DIUEN QUE

- La Creu Roja va oferir ara fa més d'un any un Lloc de Primers Auxilis (amb ambulància) a Campos.

- Igualment, pareix que els varen enviar a fer punyetes.

- Es veu que els solars van molt cars.

- I que varen considerar que no ens feia falta cap nou servei sanitari.

- Ni cap ambulància.

- Amb una, basta.

- Fora competència.

- La Televisió -Espanyola?- no té pressupost per venir a Campos i retransmetre la missa del Centenari!

- I que no han de fer missa ara a la Televisió?

- Supòs que la faran des de Madrid o des d'una pseudo-capella.

- Ja ho val, i per anar a altres bandes, si que n'hi ha

de pressupost, o no?

- Ja ho crec.

- Però ja es veu que a les Balears comptam poc.

- La residència de majors s'inaugurarà devers el Maig.

- Idò sí, p'es maig a segar vaig!

- I que no hi ha altres coses pel maig?

- I tant, i tant: fires, eleccions, . . .

- El Primer acte electoral dels P.P.'s band, costà aproximadament mig milió de pessetes al poble.

- Tots estaren apunt el dia de la revetla.

- En «Seve» ha estat contractat per l'Ajuntament de Campos per impartir un curs intensiu de Golf a la Joventut de la vila.

- L'Ajuntament no té doblers.

- Ha gastat dos milions

de pessetes en marbre i un milió en fusta.

- Tindrà una nova sala de reunions de luxe.

- Per això no té doblers.

- Aquesta vegada no hi vol sortir mans plegades a la foto.

- Ara són onze i aquesta xifra és l'objectiu.

- La dreta tradicional campanera ha quedat apartada del «consorci».

- Tant pot ser que hi hagi dues candidatures com que se'n presentin mitja dotzena.

- Això de la Conselleria d'Agricultura era una bufa (o una befa).

- N'hi ha que veuen llistes per tot.

- A la revetla no es donaren la mà, però no hi mancava gaire.

- Només els veuen plegats en actes oficials.

- Més d'un ja té el ventre desbaratat.

- Quan era més jove tenia un «motorino» groc, ara per baixar del cotxe li obrin la porta.

- D'aquelles amenaces no se n'ha parlat pus mai.

- En dir la veritat perden l'amistat.

- Qui té la cua de palla . . .

- Els «convergens» podrien presentar llista A i llista B.

- No volies brou? idò tassa i mitja!

- Alguns no feren cua per menjar bunyols.

«Corregudes» de Sant

/Antoni.

«Bencides» de Sant Sebastià tant hi ha d'allà aquí

/com d'aquí allà.

SYP

SERVEI I PREU SUPERMERCATS

**GRAN ASSORTIMENT
EN LES NOSTRES SECCIONS DE:**
**Carnisseria • Xarcuteria
Fruita • Peix congelat**

**Carrer Nunyo Saç, s/n. • Tel. 65.06.83
07630 CAMPOS**

SUR HÀBITAT INMOBILIÀRIA

**COMPRA • VENDA • LLOGUERS
VALORACIONS INMOBILIÀRIES
ASSESORAMENTS URBANÍSTICS, ETC.**

TENIM PER VENDRE:

- Apartament a Sa Colònia de 4 dormitoris, cotxeria, terrasses i "trastero". 8.500.000 Ptes.
- Xalets a Sa Ràpita, a partir de 17.000.000 Ptes.
- Pis a Palma de 4 dormitoris, nova construcció, situat al carrer Pare Guillem Vives, a prop de l'edifici de GESA. 12.000.000 Ptes.
- Dues quarterades de terra rustica, possibilitat de construir-hi una vivenda, situades a prop del poble

**Informació: Tel. 65.02.65 • Plaça, 19 • CAMPOS
Lucia Lladó A.P.I.**

A la revista Ressò:

Veim que a la vostra revista del mes de desembre apuntau la necessitat d'una entesa progressista de cara a les properes eleccions municipals. Nosaltres hi entràrem si abans ens aclaríssiu una sèrie de qüestions:

- s'hi admentran forces espanyolistes?
- i «rekionalistes»?
- hi podran entrar giracamis?
- i «transfigues»?
- o partits fundats per gent que ha estat a gairebé tots els partits?
- podran entrar-hi «independientes»?
- i «dependientes»?
- i lloros, que podran entrar-hi lloros?
- i ex-falangistes votants de Ruiz Mateos?
- i «ex-damas de la secció femenina del movimiento», avui Centro Cultural?
- i ex-socialdemòcrates de la UCD?
- i els germans de llet d'en Juan Guerra?
- podrem dur frac el dia de les eleccions?
- si guanyam, anirem en cotxe oficial?
- i un xiringuito? tendrem un xiringuito?
- podrem construir un hotel dins es quartenet d'Es Gallinç?
- podrem apedaçar el carrer un mes abans de les eleccions?
- podrem cantar es «caralsol» d'amagat?
- i en públic?
- podrem fitxar en Naseiro?
- podrem pactar amb el dimoni per tal d'aconseguir el poder?
- podrem ampliar el cementiri?
- i construir una altra residència?
- podrem anar a sopar amb

en Cañellas?

- podrem prometre coses i més coses i no complir-les?
  - podrem posar un restaurant a les escoles?
  - i una hamburgueseria al pati?
  - podrem subvencionar els caragolers?
  - i fer obres sense llicència?
  - i vendre cotxes a l'Ajuntament?
  - ens podrem dur a can nostra les coses que ens agradin de l'arxiu municipal?
  - podrem col·locar els nebots a l'Ajuntament?
  - serà Campos primer?
  - i segon la nostra butxaca?
  - podrem votar el PSOE per riure un poc més?
  - i a les autonòmiques, que podrem votar el P.P.?
  - podrem anar en cotxe per damunt la voravia?
  - i anomenar un nou SARKENTO?
  - i un tinent?
  - podrem desviar els felanixers per Porreres?
  - i apedregar els coloniers que es beuen la nostra aigua?
  - no ferem declaracions de renda?
  - podrem anomenar en Guillem Mas com a assessor urbanístic?
  - podrem esbucar Can Pere Ignasi?
  - o la deixarem caure?
  - podrem dur les olimpíades a Campos pel 2.050?
  - o el campionat mundial de «bolles»?
  - es declararan d'interès social les cases de putes?
  - i a la fi, la gran pregunta, PODREM URBANITZAR LA COVA DE LA COMUNA?
- Tot i esperant que ens contesteu, us saluden atentament,
- LOS SOBRINOS DE LA PANTOJA.**

Hola! Com estan aquests lectors de RESSÒ? A mi, en Damià Prohens, ja me va tot bastant bé, ja m'entenc amb tothom, ja xerr anglès pels colzes, bé, no tant, però ja me'n desfaig.

La darrera vegada vaig xerrar sobre la diferència de mides. Avui xerraré d'horaris de menjades, que aquí, a Amèrica, són molt diferents als nostres.

Al principi això dels horaris de menjar em feia anar de bòlit. Quan m'aixecava de jeure devers les nou (no hi havia encara escola) berenava, no del típic berenar de ca nostra, sinó a l'estil americà:

dos ous frits amb bacon i amb pa anglès («Bimbo»). Després, devers migdia, un sandvitx o entrepà, i l'horabaixa, a l'hora de fer berena, una bona sopada.

Aquest sopar consisteix en un plat, però bo, i postres. És semblant, pel que fa a quantitat, als sopars mallorquins.

Idò al principi no ho entenien perquè és un altre costum molt diferent al mallorquí al qual m'he hagut d'avesar i m'hi he hagut d'adaptar.

Bé, ens acomiadarem per avui i fins una altra ocasió.

Damià Prohens.

Parlant de menjades. Aquí me teniu ensenyant a na Diane (la meua primera mare americana) a fer una truita amb patates.

Sí, amb aquestes experiències se coneixen i aprenen moltes coses i costums noves, però també hi ha ocasió per ensenyar-ne de nostres.

**NO, MÉS GUERRA
VOLEM LA PAU**

**Restaurant
Ses Roques**

TEL. 65.55.14

Ctra. Campos - Colònia de Sant Jordi Km. 7.500 (Mallorca)

TERRA D'AQUÍ. TERRA DE QUI?

Era una oferta temptadora. Aquelles terres que no produïen, que quasi li resultaven una molèstia, aquelles terres on havien viscut pares i padrins ..... tantes històries ..... Tenien gust d'infància. Les coneixia bé, però s'havia allunyat d'elles. Ara ja era adult, pertanyia ja a un món més modern, més còmode, més brillant. Gràcies al turisme gaudia d'un nivell de vida europeu, tenia dues residències i un iot, sortia a dinar i a sopar als restaurants més prestigiosos, viatjava als llocs més exòtics amb totes les comoditats. Lluny d'aquesta vida quedaven les terres que de tant en tant trepitjava, mig per costum, mig per obligació, tal vegada amb un toc de record indefinit, boirós, que no sabia si venia de fora o el duia dins seu. Tenia tantes coses per fer que just sentia el record i ja li havia fugit.

Mai havia pensat que pogués tenir tants d'amics i tants de parents. Una venda profitosa i un milió de coneixuts, de simpatitzants, de suggeridors, d'assessors. La veritat era que havia de pensar bé què fer amb tants de doblers. Invertir-los en quatre o cinc operacions i cobrar unes bones rendes? El mercat de valors oferia una gran varietat d'oportunitats encara que la situació internacional era un si és o no és inestable. Però sempre hi ha conflictes, sempre hi ha coses insegures ...

Sort que una de les operacions havia funcionat suficientment i li permetia viure. Però no bastava per ajudar el seu nét a comprar aquell tros de terra que tant i tant desitjava ...

Trencapinyons.

NOTA D'ACLARIMENT

Hem llegit, amb sorpresa, l'acusació a Ressò que fa «S'Escriu» - Centre Juvenil- a la publicació campanera «Sa Revista». Volem informar el públic que la resposta a aquella carta fou tramesa abans de Cap d'Any. Les amenaces ja no formen part de la forma civilitzada d'entendre's. Volem tancar aquesta polèmica amb aquesta nota i esperam que els dirigents d'aquest Centre sabran rectificar oportunament a la publicació «Sa Revista» en bé d'una informació verídica. Gràcies.

SALVAR EL FUTUR DEL CAMP MALLORQUÍ

A Mallorca tenim uns polítics que desconeixen, o fan com si no en sabessin res, l'estat actual del nostre camp, i del fosc futur que se li presenta si entre tots no hi posam remei.

Estan cecs davant unes veritats tan clares i denunciades per la pagesia, que qualsevol diria que estan aconsellats per gent curta de vista, cosa que els proporciona uns criteris per a la seva política agrària totalment negatius pels pagesos.

Què veim si miram la nostra agricultura? Antigues cases rurals que s'esfondren, terres abandonades i una població camperola en retrocés rapidíssim, degut a la por i l'angoixa amb què viuen les gents del camp. No hi ha braços per conrear terra, sobren terres improductives i ningú aprofita aquests recursos.

L'administració ja no respecta el pagès ni les seves terres, tot és lletra morta i els polítics només donen suport a interessos creats.

Com es pot fomentar l'agricultura amb aquest panorama? Quines garanties té

el pagès que no el seguiran enganyant?

La nostra administració no pot ignorar per més temps que és demencial no més protegir el turisme. No hi ha cap país que vulgui prosperar que només cuidi un sector i abandoni i deixi morir els altres, l'agricultura i la indústria. He sentit dir que l'administració té por de «comprometre el porvenir». És que seria «comprometre el porvenir» que des d'ara mateix es prenguessin mesures, es cercassin solucions, es protegís la producció agrària? Tot això aniria en benefici dels pagesos i de la població en general.

Surti d'on surti és ben hora de fugir ràpidament d'aquesta inactivitat i ocupar-se urgentment de cercar solucions -que n'hi ha i moltes- per tal de salvar el present i el futur del camp mallorquí. I com deia RESSÒ a l'editorial del nº 20: «Romandre amb els braços plegats ens sembla suïcida»

F. Miró.

NOTA DE LA REDACCIÓ

El coordinador i l'Equip de Redacció de RESSÒ volem recordar a tots els lectors que poden disposar d'aquesta revista per publicar les seves opinions, queixes, suggerències, etc. Únicament es requereix que l'escrit vagi identificat amb la firma i D.N.I. de l'autor. Podran publicar-se, però, amb pseudònim o com anònims, garantint la màxima reserva de les dades d'identificació.

En virtut d'això, les cartes que hem rebut darrerament sense aquests requisits no podran ser publicades. Gràcies a tots un cop més.

ANY DEL I CENTENARI DE LES MISSIONERES DELS SAGRATS CORS (1891-1991)

LA CASA MARE DE LA FUNDACIÓ. COMPONENTS ACTUALS

En aquesta foto hi podeu veure retratades les monges que componen l'actual Casa Convent de Campos. La Casa Mare de la Fundació. Hem cregut de justícia en aquest Any del I CENTENARI de la FUNDACIÓ que sortís l'esplet de Germanes que el viuran tan a prop.

Són: La Superiora, Rvda. Sor Catalina Mateu i Estarells (11) i, per ordre d'edat: Sor Catalina Pascual i Pascual (8) Sor Maria Cerdà i Obrador (2) Sor Isabel Mestre i Ribot (7) Sor Anunciació Rigo i Mas (4) Sor Coloma Garcias i Ballester (10) Sor Isabel Planisi i Durán (3) Sor Antònia Enseñat i Morell (1) Sor Amparo Perelló i Torrens (9) Sor Maria Mas i Matas (12) Sor Roser Ramírez i Reina (6) Sor Margalida Alcover i Cantallops (14) Sor Maribel Peralta Tejada (13) Sor Pilar Denclar i Subirats (5)

El número entre parèntesi és el d'ordre de col·locació, d'esquerra a dreta, de dalt a baix.

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO FIDAL)

EL CONSELL DE LA CONGREGACIÓ L'ANY DEL CENTENARI:

Segons la darrera reforma de les Constitucions (que vénen a ser els Estatuts) de la Congregació, aquesta compta amb un òrgan de govern -com és lògic en tota organització humana- que es renova cada 6 anys. Es renova amb un Capítol General on van representacions de tots els Convents de l'ordre.

El Consell actual està format per:

Superiora General: Rvda. Mare Teresa Solasegalés i Rovira.

Vicària General: Rvda. Sor Francisca Miró i Fuster.

Ecònoma General: Rvda. Sor María Jesús i Lastra.

Consiliària 1ª: Rvda. Sor Catalina Mateu i Estarells.

Consiliària 2ª: Rvda. Sor Milagros Robert i López.

Secretària General: Sor Àngela Baigorri.

Va començar el seu govern el 1987. Se renovarà, per tant, el 1993 i té la seu a Barcelona.

Redacció. (Informació facilitada per les Missioneres dels Sagrats Cors)

La superiora General de les G.G. M.M. dels Sagrats Cors: Rvda. M. Teresa Solasegalés i Rovira, amb residència a Barcelona, de Centelles, amb 57 anys i 40 de religiosa. Ha estat a Pto. Rico i Sto. Dgo. Va ser elegida Superiora General el 1987. Ha emprès la tasca i aventura del I Centenari i ha activat el Procés de Beatificació de la Mare Fundadora.

UN DOCUMENT PER CONÈIXER CAMPOS I SOR MARIA RAFELA

Ens fan falta a Campos publicacions o projectes de publicacions com aquest: un itinerari per conèixer Sor Maria Rafela i els llocs de Campos que tenen relació amb ella. L'autor Mn. Gabriel Reus, Rector de la Parròquia, l'ha subtitulat «Itinerari rafelià», i li dona així com un caràcter més suggestiu. El valor no està només en les dades que s'hi proporcionen, sinó sobretot a mostrar aquests diferents llocs tal qual una visita cultural a la Vila, sense perdre cap detall d'interès. Com que el text és extens per aquesta Revista, l'anirem publicant a bocins, seguint l'ordre de l'autor. No ens resta sinó felicitar D. Gabriel per

aquest opuscle.

CONEGUEM LA VILA DE SOR MARIA RAFELA

(Itinerari rafelià) Campos, 1991.

1.- Son Sala, Son Saleta i Son Salí

Ens acostam a Campos, històrica vila del pla meridional de Mallorca. Ens falten uns quilòmetres i ja ens sentim sota la mirada vigilant de Sant Julià, el seu patró, que des de la talaia del campanar contempla tot el terme.

I, més o manco, en el mateix moment, anam travessant les terres de l'antic Son Sala, repartit en el córrer del temps en tres possessions més, sorgides d'ell: Son Saleta, Son Salí i Son Sala Banya.

Son Saleta té per a nosaltres, que per a dir-ho de qualque forma, cercam els llocs «rafelià», un ressò especial: Hi varen néixer Dª Sebastiana Garcias, la mare de la nostra Sor Mª Rafela; i tota la nissaga dels seus cosins, tan entregats com ella a «les coses» de Déu: Fr. Romualdo, missioner benedictí a Nova Núrsia (Austràlia), Mn. Guillem, que tant ajudà a Sebastiana en la seva comesa

espiritual; En Joan, ànima espiritual i generosa, que morí havent fet els anhelats vots jesuïtics «in articulo mortis», a la mateixa possessió.

2.- Ses Cases Noves

D'una possessió passarem a l'altra. Del lloc de naixement de la mare de Sebastiana Lladó a la casa pairal de la família paterna: Ses Cases Noves, possessió despresa, com Son Lladonet, de l'antic Son Lladó. A Ses Cases Noves va viure Na Sebastiana fins que, una vegada mort el seu pare, passaren a viure amb la mare a la «posada» de la vila.

Ses Cases Noves era una possessió gran no molt allunyada de la vila, lloc tranquil i bucòlic, on Sebastiana i els seus set germanets passaren els anys de la infantesa, alligonsats pels millors dels mestres: els seus pares i una tia paterna que amb ells vivia. Lloc obert a la contemplació de la mare natura, des d'on es podien contemplar tota una trencafila de Santuaris Marians de les viles veïnades.

Allà reberen una educació eminentment cristiana i, a l'ensem, rigorosa.

(Continuarà al pròxim número.)

*Les Missioneres dels Sagrats Cors
de Jesús i de Maria amb goig, vos convidam
a les celebracions i actes que tendrem amb motiu
del Primer Centenari de la nostra Fundació.*

GENER 1991

Aquesta és la Superiora del Convent de Campos, Sor Catalina Mateu Estarellas, de Bunyola, amb 53 anys i 31 de religiosa. Ha estat a Pto. Rico, a Santo Domingo. i ja va estar a Campos del 1960 al 1970. També és Delegada per Mallorca de la Superiora General del Consell.

- Bon dia, com viuen la Comunitat de Campos i vostè aquest I Centenari?

- Amb molt entusiasme, esperant que aquest any doni fruits: més fraternitat, vocacions, fer vertadera VIDA de tot allò que ens ensenyà Sor Mª Rafela . . .

- Què hi ha de diferent de les altres Celebracions del 50è i 75è Aniversari?

- Tot ha canviat molt, tant la societat d'avui com els mitjans de comunicació ens exigeixen una envergadura major: hem d'arribar a més gent, hem de treballar amb més persones, donant-nos més . . . això suposa més feina.

La fita d'un I Centenari, històricament, suposa molt més que les celebracions anteriors.

- Com és la resposta de Campos? I la d'altres pobles on tenen Comunitat?

- La Comissió General del Centenari de la Congregació, sap que a tots els pobles on tenim comunitats preparen amb entusiasme aquest any.

Moltes vegades ho hem dit: Campos s'ha donat en tot i per tot, no ha escatimat cap esforç quan ho hem demanat. Tothom ho sap.

- Qui du el pes, o els pesos, prin-

ENTREVISTAM LA SUPERIORA DE LES RELIGIOSES DELS SAGRATS CORS: SOR CATALINA MATEU

Les celebracions, els actes i els esdeveniments de l'Any del I Centenari de la Fundació de les Monges dels Sagrats Cors estan començant sobretot aquest mes, que és quelcom especial per la Congregació i pels qui aprecien la Història del nostre poble, Campos. És per això que ens hem volgut unir a aquestes Festes i hem volgut parlar amb la Mare Superiora del Convent -Casa Mare- de Campos.

cipal/s de l'Any del I Centenari?

- La Congregació ha format la Comissió General del I Centenari; això suposa una part de responsabilitat, un pes. De totes maneres a la nostra comunitat de Campos, que és on tindrem la major part de les celebracions, és una miqueta més de pes.

- Moltes vegades ho hem dit: Campos s'ha donat en tot i per tot, no ha escatimat cap esforç quan ho hem demanat.

- Una gran notícia per Campos ha estat la creació d'una Comunitat a la Residència de Gent Major, com ha succeït això? Podem dir que és un primer fruit del Centenari?

- Fruit del Centenari, no ho sabem. Fruit de la pregària i moltes estones de demanar llum a Sor Mª Rafela sí.

De tot d'una ho vàrem veure com una sol·licitud quasi bé impossible de complaure per causa de poc personal. Després de la resolució presa amb «Mare Nostrum» hem pogut donar una resposta al poble de Campos, per a nosaltres un somni realitzat.

- Què li diria a aquella gent que no comprèn aquest conjunt de Celebracions i Festes? Creu que la crítica és

injusta?

- Les persones que no estan vinculades amb Sor Mª Rafela, a nivell cultural o històric no senten interès per «Sa Mestra Cases Noves» i fins i tot m'atreveiria a dir que el qui no està vinculat a les Missioneres dels Sagrats Cors no pot comprendre mai aquestes celebracions.

La crítica sempre ens dol, però tothom és lliure de fer-la ja que no tots sempre tenim la mateixa opinió.

- Què li agradaria més que quedàs imborrable d'aquest Any?

- Que es popularitzàs la figura de Sor Mª Rafela i així avançar en el procés de Beatificació.

- Si vol afegir una anècdota o qualche cosa més . . .

- Gràcies a tots.

Molts d'Anys! Sor Catalina i igualment per tota la Congregació. Esperam en altres ocasions poder seguir parlant amb Vostè d'aquest Any del I Centenari i d'altres coses.

Redacció.

QUI SÓN LES MISSIONERES DELS SAGRATS CORS?

UNA FAMÍLIA FUNDADA PER NA SEBASTIANA LLADÓ QUE ÉS CRIDADA A:

- Compartir un projecte de vida.
- Viure la consagració des d'un amor fratern i gratuït als germans.

ELS SAGRATS CORS ENS MODELEN PER OFERIR-NOS AL MÓN AMB:

- Actituds misericordioses.
- Gestos de gratuïtat.

- Acollida cordial.

EN LA PREGÀRIA TROBAM LA FORÇA PER ASSUMIR:

- Els riscos de la fe.
- L'audàcia de l'esperança.
- La fidelitat en l'amor.

EL COR DE CRIST ENS ASSOCIA A LA SEVA OBRA.

EL COR MATERN DE MARIA ENS FA UNA COMUNITAT FECUNDA I MISSIONERA PER:

- L'anunci de la bona nova.
- L'atenció als malalts i als vells.
- El servei en països o llocs marginats.
- L'educació integral de la persona.

PER QUÈ?

- Perquè creim en el Crist transpassat per AMOR
- Perquè Maria modela el nostre cor . . . amb la seva fidelitat, amb la seva prestesa . . . amb la seva intuïció . . .
- Perquè volem ser fidels al carisma de SOR MARIA RAFELA.

NOTES D'ESGLÉSIA

* El Centenari de les Monges dels Sagrats Cors, motiu d'un petit dossier a aquesta Revista, serà l'esdeveniment d'aquest any. **Dia 27 de gener hi haurà el Solemne inici** d'aquest Centenari, amb una Eucaristia a les 12, a la Parròquia. El dia abans, dia 26 tindrà lloc el **Pregó del Centenari** que pronunciarà el Dr. Joan Veny i Clar. Després hi haurà un Concert de la Coral Polifònica de Bunyola i s'inaugurarà l'Exposició a l'Auditori. Dia 27 també s'inaugurarà el Museu de la Congregació, a la Casa Mare, de Campos. Dia 9 de febrer a les 5 de l'horabaixa hi haurà Eucaristia a la **Capella del Convent de Campos**, en record del **III Aniversari del trasllat de les despulles de Sor Mª Rafela i Cofundadores**.

* L'Església Parroquial necessita obres de conservació.

* La Catequesi segueix el seu curs: més de 500 nins i joves segueixen els diferents nivells. S'espera molt d'ells.

* La missa de les 12 dels diumenges té un caire especial de joventut. **BON ANY QUE DÉU MOS DO!**

ESTADÍSTICA 1990

	HOMES	DONES	TOTAL
BAPTISMES	29	28	57
MORTS	60	48	108
DÈFICIT	31	20	51
MATRIMONIS			33

S'Esquella.

tot temps
Sabates - Ortopèdia

Carrer Creu n.º4 Tel.65.05.41 CAMPOS

COMPRA VENDA COTXES D'OCASIÓ

TOMÀS RIGO VICENS

Nunyo Sans, 26
Tel. 65.24.22

Part.: Tel. 65.05.39
07630 CAMPOS

ENTREVISTA AL RECTOR DEL CENTENARI D. GABRIEL REUS I MAS

Una vegada més ens acostam a Sa Rectoria, al Carrer Estret, i ens aprofitam de l'amabilitat que caracteritza D. Gabriel, el Rector del I Centenari de la Fundació de les Monges dels Sagrats Cors.

- D. Gabriel, com es troba en veure que s'acosta l'inici del I Centenari?.

- Content i satisfet, perquè tenc la impressió que aquest esdeveniment, tan important no sols per a la Congregació de les Germanes MM. dels SS. CC., sinó també per al nostre poble, esdevé un motiu de renovació cristiana i d'interès cultural per a la vila.

Referint-me al primer, que crec el cabdal, opin que les Monges tenen avui, potser com mai i gràcies a la seva entrega, una ocasió immillorable per a poder realitzar dins la nostra parròquia els seus carismes propis. I crec que l'aprofiten.

- Estic molt content d'haver posat en les mans de les religioses l'organització de la Catequesi.

Jo no sé entendre -i crec que elles tampoc- el Centenari com un caramull de festes, més o manco sonades, que cal fer, sinó com una renovació, en la mesura i forma que els nostres temps permeten, dels fins per als quals fou creada la Congregació dins les congrega-

cions religioses que naixeren a la mateixa època més directament per a l'ensenyança, la cura dels malalts, etc.

Estic molt content d'haver posat en les mans de les religioses l'organització de la Catequesi, i no sols perquè, donades les meves limitacions, jo no ho podia fer, sinó perquè havent estudiat a fons la biografia de Sor Maria Rafela i la seva obra, he vist ben clar que la Catequesi fou el primer fi per al qual ella les fundà. La meua alegria és més efectiva en veure les facilitats de personal que la Congregació ha donat i la il·lusió i esforç amb què les religioses van complint la seva comesa. Crec que la Mare Fundadora, des del cel, mira aquesta obra amb complaença.

Però no sols tiren envant amb la Catequesi. També donen vida i nodreixen espiritualment els Grups d'Oració i Amistat que, si bé no són originals de la Fundadora, tenen molt de comú amb els seus plans de «fer bé a les ànimes» amb la catequesi, exercicis, reunions, oració... Mai no podem oblidar el caire contemplatiu de Sor Maria Rafela.

Però això no és tot. Sabem que Sor Maria Rafela estimava molt els malalts, sobretot els més abandonats i que, fins i tot en duqué a vegades alguns a viure amb ella per a cuidar-los millor. Respecte a

FOTO: FOTO VIDAL

aquest tema, he de recordar necessàriament dos fets: en primer lloc, l'organització del Grup d'atenció als malalts, vellets i minusvàlids que va prenent força de la mà de la infermera; i la fundació d'una nova Comunitat de Germanes -obsequi, excepcional en el temps que correm, per al poble de Campos: jo diria que el gran obsequi del Centenari per a tenir esment de la Residència de persones majors que prest s'obrirà a la vila.

Amb tot això, a més d'estar sempre a punt per a qualsevol treball que la parròquia insinuï, crec que queda ben clar i remarcant el caràcter eminentment pastoral de la ce-

lebració del I Centenari de la fundació de les GG. MM. dels SS. CC., que estam a punt d'encetar.

He dit al principi que el Centenari promovia també obres d'interès cultural per al poble, i em volia referir a obres d'altre caire que l'estrictament religiós o pastoral. Vull incloure, entre aquestes, el Museu de la Congregació que s'està instal·lant a Ca Ses Monges; el Monument a Sa Mestra Cases Noves a Sa Placeta d'Es Convent, a l'angle que uneix el lloc on ella ensenyà i el lloc on ella practicà els primers Exercicis, fruit dels quals podem pensar que sortí la seva magna obra; el Memorial de

Sor Maria Rafela que ocuparà part de les voltes de les Capelles del Convent, on ella practicà els Exercicis, que permetrà conèixer llocs desconeguts del vell edifici; i actes culturals com el pregó, publicació, visites, teatre, balls, etc.

- Quina és la tasca, per Vostè, que potser perduri més dins el poble, de totes les que promou el I Centenari?

- De totes aquestes obres n'hi ha que, de per si, són de durada, com són les obres materials... però, per mi, és molt més important que perduri l'influx espiritual i de servei, que suposen les altres obres que he enumerat abans. I tant de bo que en sortissin també un bon grapat de vocacions per a continuar la gran obra començada per la Mare Fundadora, ara que ja ha arribat tan lluny.

- I quina troba que serà la més difícil, la més costa amunt d'organitzar o de dur a terme?

- Pens que aquesta classe d'obres no són particularment difícils, si són molts els qui hi participen amb ganes.

- Podria recordar, ben

segur que sí, pels campaners, com era aquell primer Rector que va acompanyar la Fundació de les Monges?

En quatre trets bàsics, com el presentaria avui?

- El rector que va acompanyar la fundació de les monges potser s'hagi quedat com el gran desconegut, per molt que realitzà obres importantíssimes dins la nostra parròquia, com acabar l'ornat del nou temple, la construcció

- La col.laboració de tots, les ganes de fer les coses ben fetes en bé de tots.

del retaule de l'altar major, la trona, les calaixeres de la sagristia, etc.

Per a la fundació de les monges fou una peça clau, ja que suposà el nexed'unió entre elles i el bisbe Cervera que, en un pla reformista i a voltes supressor de petites Congre-

gacions, perillava tirar per avall també la nostra. S'ha recordat a vegades la forma com manifestà a les Terciàries Carmelites la gran notícia d'haver estat acceptades pel bisbe com una nova Congregació: «Habéis tirado tanto del manto a la Virgen, que se lo habéis roto». Després d'això els donà la gran notícia que el bisbe havia aprovat la nova Congregació sota el títol dels Sagrats Cors de Jesús i de Maria.

Però, des de la fundació, el rector Ordinas fou quelcom més: el Director, en nom del bisbe, de la nova Congregació fins que morí, o sigui durant 19 anys, i els donà fins i tot un petit reglament tocant al silenci per a assegurar el caire contemplatiu, que Sor Maria Rafela no volgué mai que es perdés.

- Què li fa més il.lusió del I Centenari?

- Sens dubte, la resposta d'un rector de Campos i campaner hauria d'esser senzillament aquesta: «em fa il.lusió el Centenari» però, per esser sincer, he de dir que personalment el que em fa més il.lusió és concloure el Cen-

tenari deixant llest, a punt d'enviar a Roma, el Procés Històric de Beatificació i Canonització de Sor Maria Rafela.

- Què farà més falta, per aquest any que començam?

- La col.laboració de tots, les ganes de fer les coses ben fetes en bé de tots.

- Si vol afegir res més...

.

- I que no trobes que ja basta? Però vull afegir, sí, una altra cosa: L'estranyesa -per no dir una altra paraula més gruixada- que m'ha causat el fet que TVE no tenguí mitjans econòmics suficients per a retransmetre una Eucaristia des d'una de les Autonomies de l'Estat Espanyol; i més encara, quan el Director del propi programa havia donat llum verda fa prop de dos anys; ho havia confirmat una i altra vegada; i havia vingut ja a Campos el tècnic de llum, una setmana abans de la negativa. Què vols que et digui? Que no ho entenc? Doncs, així és: no ho entenc.

Moltes Gràcies.

Redacció.

PERFUMERIA VIDAL

Perfums i Cosmètica

Carrer Creu, 28 • CAMPOS

BODEGA VIDAL

Especialitat en vins de reserva

Carrer Creu, 28 • CAMPOS

Teulera CA'N BENITO

Miquel Torres Bordoy

Camí des Palmer, s/n.
Tel. 65.09.06 - CAMPOS

PERRUQUERIA I ESTÈTICA

Carrer Santa Bàrbara, 2 - Tel. 65.21.28
07630 CAMPOS

❖❖❖❖❖ NOTÍCIES BREUS ❖❖❖❖❖

GREU ACCIDENT DE TRÀNSIT

Dia 22 de desembre de 1990 haver-hi un greu accident a la Crta. de Llucmajor-Palma. Va morir en Pere A. Veny i Alcover, ben conegut de tots, jove, de Ca'n Veler. Varen quedar ferits en Miquel Blanch (de ca'n Jaume) i en Miquel Ballester (de ca'n Bonjesús). Volem afegir-nos al condol de tot el poble a tota la família.

L'EXPOSICIÓ DE FOTOGRAFIES DE LA SERRA DE TRAMUNTANA.

EL GRUP EXCURSIONISTA DE CAMPOS, amb col.laboració de l'OCB, el GOB i l'Ajuntament, va presentar a Campos aquesta magnífica Exposició, que va ser visitada per molt de públic, el qual pareixia ben satisfet d'haver-se aturat a mirar aquelles fotografies. En Paco Albuquerque -l'autor- està d'enhorabona i Campos també. Els excursionistes, esperam, seguiran aquest camí amb noves iniciatives. El lloc fou la Sala de Cultura de «SA NOSTRA» molt amablement cedit.

L'ESCULTURA DE SOR MARIA RAFELA.

Segons ens han informat, l'estat de l'escultura està ben avançat. L'artista Remígia Caubet ja ha acabat el conjunt escultòric amb fang i ara s'ha de sotmetre a un procés d'acabat per poder ser instal·lada al seu lloc. L'artista ha hagut de perfeccionar el model inicial que havia estat exposat en forma de maqueta. Aquest possiblement serà el primer conjunt escultòric situat a Campos, que passarà al seu Patrimoni artístic i monumental.

L'OBRA CULTURAL BALEAR PREPARA NOVES ACTIVITATS.

L'OCB de Campos, segons els acords de la Junta Directiva de dia 2 de gener de 1991, pretén organitzar una Taula Rodona i debat sobre els

«Camps de Golf». S'estan en aquests moments perfilant els detalls. Igualment, aprofitant la Diada festiva de Sant Blai, vol convidar els socis i amics i els campaners a una anada amb bicicleta a l'Oratori, que acabarà amb un bon tros de coca i un tassó de vi. També se'n preparen els detalls. De tot això s'informarà puntualment.

ELS SERVEIS FUNERARIS A CAMPOS.

S'està parlant d'una municipalització dels Serveis juntament amb la concessió del monopoli a un concessionari, probablement l'actual Funerària Mesquida. Està preocupant molt dins el poble els preus mínims dels Serveis bàsics funeraris. Podríem suggerir a l'Ajuntament que miràs primer quina és la millor solució i quins són els preus públics posats a les ordenances d'altres ajuntaments i quines són les condicions que ha

de tenir el Servei Aquest és, per la vida mateixa, un Servei del qual tots en tenim necessitat.

T.V.E. NO TÉ PRESSUPOST PER MISSES A LES BALEARS.

La solemne Eucaristia d'inici del I Centenari de la Fundació de Monges dels Sagrats Cors no serà retransmesa com s'havia anunciat i tal com havia confirmat TVE fa ja uns mesos. Quasi a darrera hora, els responsables del Programa de la Missa Dominical varen avisar les Monges que s'havien suspès les retransmissions de les Balears i de les Canàries. A Eivissa els ha passat igual.

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ MIQUEL LLADÓ

Avda. La Verge, s/n. - Tel. 65.06.75

Gremi Boneters, s/n. - Tel. 75.01.00
POLÍGON LA VICTÒRIA
07009 PALMA DE MALLORCA

TRANSPORTS
MESQUIDA

RONDA CATALUNYA, 9 - Tel. 65.01.47
07630 CAMPOS

FONTANERIA

Jaume Roig Lladó

Instal·lacions i Reparació en general

Antoni Maura, 31 • Tel. 65.07.94
07630 CAMPOS (Mallorca)

Jaume Lladó

LA NECESSITAT D'UNA ESCOLA D'ADULTS A CAMPOS

L'actual crisi econòmica que pateix el nostre poble obligarà molts de campaners a canviar de manera de guanyar-se la vida. Naturalment, la cultura hi jugarà, aquí, un paper fonamental. És clar que una persona amb un nivell cultural més alt tindrà moltes més possibilitats de trobar feina que una amb un de més baix. Avui vivim en una societat fortament competitiva, una societat totalment despietada en la qual gairebé no es valora una persona per si mateixa, sinó que, constantment t'estan comparant amb els altres i moltes vegades ja no basta ésser bo en un terreny determinat, sinó que has d'ésser «més bo que...»

Amb aquesta situació, crec que el poble de Campos en general, i l'Ajuntament en particular, tenim un deute amb totes aquelles persones que, per circumstàncies personals o socials, no varen poder assolir, al seu moment, els coneixements que els calen per poder-se enfrontar en pla d'igualtat amb els altres.

Una escola d'adults és un centre on s'imparteixen coneixements a gent major de setze anys. A gent que, al seu

moment, no va poder aprendre a llegir i a escriure, no es va poder treure el graduat escolar o, simplement, vol aprendre anglès, alemany, comptabilitat, tall i confecció o informàtica

No hi ha estudis oficials a Campos sobre la detecció de les necessitats culturals al nostre poble, però alguns estudis oficiosos a què ha pogut tenir accés Ressò parlen d'un 3% d'analfabets totals i un 28% d'analfabets funcionals en castellà, mentre que en la nostra llengua el percentatge d'analfabetisme funcional arriba quasi al 90%.

Per poder satisfer aquestes necessitats bastarien, en principi, uns dotze milions de pessetes anuals, els quals no haurien d'ésser aportats tots per l'Ajuntament. Si seguís el model dels nostres veïns de Lluçmajor, hauríem de fer un conveni amb el Ministeri d'Educació i Ciència (MEC), el qual aportaria uns tres o quatre milions de pessetes anuals, contractaria un professor i enviaria material didàctic; els campaners hauríem de contractar tres o quatre professionals més i trobar els locals adients, tant per posar les oficines de l'Escola com per impartir les classes. Però també amb això podríem seguir el model llucmajorer: no cal construir unes aules a posta per l'Escola d'Adults. Molts dels alumnes serien treballa-

dors, per la qual cosa l'horari d'impartiment de les classes seria fora del horari lectiu dels dos col·legis campaners. Per tant, es tractaria de fer un conveni amb un dels (o amb ambdós si calgués) perquè deixassin algunes aules a l'Escola d'Adults, preferentment els vespres.

L'oferta de l'Escola s'hauria de centrar especialment en les necessitats més bàsiques: alfabetització, certificat d'estudis i graduat escolar; però sense deixar de banda aquelles opcions no tant de base, però que poden donar unes majors facilitats de col·locació als campaners com puguin ésser, entre d'altres, els idiomes, la comptabilitat, la informàtica o alguns cursos ocupacionals que es podrien desenvolupar mitjançant convenis puntuals amb l'INEM. A més tampoc no estaria malament tota una altra oferta encaminada a la integració social de certs col·lectius secularment deixats de banda tal com són els marginats, drogoaddictes, ... per als quals s'hi podrien afegir tota una sèrie de mòduls d'esplai i temps lliure que haurien d'estar oberts a tothom, com puguin ésser cur-

sets de pintura, ceràmica, fotografia, vídeo, etc.

Si l'Ajuntament té la voluntat de posar aquest projecte en marxa, i sembla, ja que el Ple de novembre de 1989 es va aprovar una resolució en aquest sentit a proposta del regidor Onofre Ballester i Gayà, que la té, és ben necessari que comenci a moure els fils per tal de poder-la posar en funcionament el proper curs. De fet sembla que ja han començat les negociacions amb el MEC, que encara que vagin molt a poc a poc, el procés ja està iniciat, per la qual cosa només manca que es procedeixi a la creació de la Comissió Tècnica d'Educació Permanent, tal com preveu la nova llei d'educació, i que ha de comptar amb representants de l'Ajuntament, el MEC, les entitats socials i culturals del poble, els alumnes potencials i el professorat.

La llengua,
feina
de tots

**LLOGAM LOCAL IDEAL PER:
OFICINES, CONSULTES,
PERRUQUERIA.
INFORMACIÓ: Tel. 65.06.88**

**VENC XALET NOU DE TRINCA
A SA RÀPITA. DUES PLANTES
DE 246 M2, 4 DORMITORIS, DOS
BANYS, CUINA, SALA I MEN-
JADOR.**

**INFORMACIÓ:
Tels. 65.06.92, 65.09.78, 65.06.75**

ENQUESTA SOBRE L'ECONOMIA A CAMPOS

La situació econòmica actual de Campos és d'un estancament total degut bàsicament a motius estructurals. Hem de tenir en compte que l'agricultura, és a dir el sector primari, ha estat el que des de sempre ha mogut l'economia camperana.

El sector industrial ha tengut una implantació tot just a escala local o en tot cas comarcal i el de serveis amb prou feines ha cobert les necessitats.

D'aquí es dedueix que quan l'agricultura va malament els altres sectors sofreixen i ningú dubta de la pèssima situació actual de l'agricultura.

En un termini curt serà molt difícil canviar el signe de la nostra economia ja que en passar d'un sector a un altre (allò que podríem anomenar «reconversió») es necessiten molts de factors favorables: ajudes institucionals, canvi de mentalitat, doblers, etc., i tant uns com els altres no s'aconsegueixen amb un espai curt de temps.

Amb un canvi de la producció a base de cultius intensius es podria pal·liar bastant la situació i amb un cost relativament barat. Fins i tot per això necessitem una qualitat d'aigua superior a la que tenim en els pous; però degut a la nostra política municipal se l'han enduita a altres municipis o a zones per consum humà amb una utilitat individual i molt poca rendibilitat al nostre poble.

La producció agrícola està mediatitzada políticament a nivell mundial, que pot aconseguir per exemple, un «Govern Balear» quan la política agrícola està no dirigida ja des de Madrid sinó des de Brussel·les?. O què hi pot fer el pobre agricultor quan li diuen que el preu de la llet o de la carn que li pagaran baixarà i el preu del consum es dispararà?

El sector primari, a més de ser l'impulsor dels altres sectors, sense unes ajudes públiques molt importants no té sortida, ja que la iniciativa privada és incapaç ella sola de poder sortir d'aquesta situació a pesar de la capacitat, laboriositat i bon fer dels nostres agricultors.

D'altra banda es va perdre al tren de la modernitat quan es va privar al nostre poble de poder tenir un poc de turisme sense obtenir a canvi unes contrapartides.

De continuar amb aquest deteriorament arribarem a no tenir agricultura, ni indústria, ni turisme i com el motor de l'economia és el diner haurem d'anar a captar per poder obtenir uns serveis tan bàsics com per exemple el de l'aigua canalitzada o el sistema d'aigües residuals.

Jo crec que en aquesta situació els polítics són els que tenen i tendran la responsabilitat de la situació en què ens trobam, perquè s'han basat en uns criteris de bé general i de manteniment d'una mal entesa ecologia, oblidant-se que el poble de Campos ho ha donat tot i no ha rebut res, o molt poc, a canvi.

Com podem tirar endavant l'agricultura si la política agrària de la Comunitat Econòmica Europea dóna subvencions als agricultors perquè desapareixin llocs de feina al camp, i el poble de Campos no té altres sectors per agafar aquesta ma d'obra lliure?. Pensem que aquesta situació actual demostra una contraposició d'interessos i els polítics haurien de donar una ajuda més forta a l'agricultura i no deixar-la de banda.

Que per Campos els tords volen baixos no és cap notícia recent. Amb aquesta petita enquesta sabreu què pensem de tres qüestions bàsiques una dotzena de persones de Campos. A primer cop d'ull observareu que tothom coincideix amb les mateixes opinions.

1.- COM VEUS EL FUTUR ECONÒMIC A CAMPOS

2.- QUINES MESURES PRENDRIES SI TENGUESSIS PODER DE DECISIÓ ?

3.- QUÈ OPINES DE L'ACTUACIÓ DELS RESPONSABLES DE L'AJUNTAMENT EN EL TEMA DE LA CRISI DEL SECTOR LLETER I EN GENERAL?

Administrativa, 27 anys.

1.- Pareix que està malament i que va malament, però un sempre espera que millori, que hi hagi qualque solució.

2.- Això és molt difícil. No ho sé, miraria de dur qualque empresa o gent que s'establís a Campos. Però és difícil.

3.- Sempre podrien fer més. Però no sé si els deixen o no.

Mestressa de casa, 61 anys.

1.- Molt malament, crec que molta gent haurà de partir o haurà de canviar de feina. De totes formes, sempre n'hi haurà que els anirà bé i altres que no tant.

2.- S'hauria de millorar foravila, però no sé com. També haurien de pensar amb els joves que no tenen ofici i podrien agafar-ne qualcun.

3.- No ho sé. Aquí no veig que facin res en concret. Per ventura no poden, no ho sé. Els qui estan a damunt no veuen les coses igual.

Un jove camper desenganyat, 23 anys.

1.- El pilar fonamental de l'economia de Campos durant els darrers quaranta anys ha estat l'agricultura i la ramaderia. Si cau el pilar, caurà en conseqüència tota l'estructura econòmica de la vila.

Veig el futur de Campos des de dos angles: amb el sector lleter sobrevivint i sense ell.

En el primer cas hem de cercar una solució que passa per factors tan mals de controlar com: Agama, les altres centrals lleteres, la

política autonòmica, estatal i europea respecte al camp davant els anys que vénen, etc.

En el segon cas, hem de cercar sortides dins altres sectors que fins ara han estat a l'espera: indústria, serveis, aprofitament controlat dels nostres recursos i cercant substituts a les vaques.

2.- És difícil fer un pla específic per salvar tot un poble perquè crec que tot va molt lligat. Així i tot, primer s'hauria d'investigar quins són realment els problemes del sector i veure si tenen solució. Mirar el futur i imaginar què ens exigirà el 1.993, pensant si podem oferir-ho i a quin preu.

Sol·licitaria ajuda a tots els organismes públics i privats implicats i cercaríem entre tots un pla d'actuació que asseguràs a Campos un millor futur.

3.- Les autonòmiques no han tengut mai clar amb quins problemes s'enfrontaven, i han arribat a mantenir postures enfrontades i això ha donat al pagès una sensació d'abandó i desinterès. Hi ha hagut tres postures enfrontades: per un costat el President del Govern, per un altre el seu Conseller d'Agricultura i el president del Consell Insular pel tercer.

Les «autoritats» locals no saben o no contesten. No comment. Boca closa.

Tant a un nivell com l'altre crec que han faltat explicacions i posar en comú punts de vista a reunions o a actes públics. Ara que per ventura és que es reservaven pels futurs i imminents mítings electorals . . .

Mestressa de casa, 46 anys

1.- Malament

2.- En primer lloc protegiria foravila, cosa que ara com ara no fan. Tampoc no hem de deixar fugir els joves: cal defensar la joventut. Els llocs de feina que es creïn han de ser, en primer lloc, per als campaners i, si en sobren, per als externs.

Mai s'hauria d'haver deixat perdre l'oportunitat de tenir un Institut a Campos, ja que és molt positiu en dos sentits: primer perquè és un estímul pels nostres joves, que tendrien més facilitats per estudiar, i segon pels llocs de feina que s'haurien creat: porters, personal administratiu, gent per fer net, servei de menjador, etc.

També s'hauria de tornar posar en marxa «Sa Pista», ja que quan era explotada era ben rendable i, a més, també es crearien nous llocs de feina.

3.- No sé què han fet. Tenien l'obligació de mirar per nosaltres que, per qualche cosa els vàrem votar.

Funcionari, 25 anys.

1.- Molt malament si no hi posam remei un poc entre tots, ja que si hem d'esperar que els governants moguin un dit per nosaltres estam ben arreglats: des del Govern Central fins a l'autonòmic, passant pel nostre «Magnífic» Ajuntament tots se proven per veure qui ajudarà més a fer caure foravila, el principal sector econòmic del nostre poble.

2.- En primer lloc, ajudaria els pagesos. Això, hi ha moltes formes de fer-ho. Per exemple, des de l'Ajuntament es podria co.laborar amb l'Extensió Agrària enviant informació de tots els tipus de subvencions als pagesos, sense esperar que aquests hagin d'anar a informar-se. Es podria connectar l'ordinador de la Sala a la base de dades de la C.E.E. perquè ens arribassin de forma puntual totes aquestes informacions.

Una altra cosa que hauria de fer l'Ajuntament és administrar millor els diners, en dos sentits:

- No regalar milions a qui no els ha de menester (recordem l'assumpte dels xibius o «xiringuitos»), sinó procurar recaptar tot el possible pensant amb els interessos del poble, no amb els d'uns pocs.

- No gastar els diners en coses innecessàries (he sentit dir que ara volen muntar un pavelló esportiu cobert), sinó en dues coses molt concretes: primer per augmentar el nivell cultural dels campaners i, com a conseqüència d'això les seves possibilitats d'accés a millors llocs de treball (per això és imprescindible la creació d'una escola d'adults); i, segon, en la creació d'una infraestructura que permeti l'assentament industrial, incentivant la creació d'empreses campaneres, per una part, i donant facilitats a empreses de fora per establir-se aquí, d'una altra.

3.- Aquesta actuació ha estat inexistente, el mal és que l'Ajuntament no ha fet absolutament res, ni tan sols s'ha ofert per fer d'intermediari entre els pagesos i la direcció d'Agama, que hagués estat el mínim.

Empleada sector serveis, 27 anys.

1.- Quin futur?

2.- No ho sé. Mai se m'ha ocorregut pensar-hi. Supòs que començaria per canviar els nostres representants a l'Ajuntament . . .

3.- Ni tan sols sé si han fet res.

Ramader, 35 anys.

1.- A llarg termini, bé

2.- Potenciaria la creació d'un Polígon Industrial i reestructuraria l'agricultura.

3.- O han fet qualche cosa?

Empleada sector serveis, 22 anys.

1.- Molt malament

2.- No ho sé. A més, no voldria haver de prendre cap decisió sobre aquests temes.

3.- I què han fet ?

Estudiant, 15 anys.

1.- De fora vila no s'hi pot viure, s'ha de cercar alguna alternativa o solució.

2.- Cercaria l'origen del problema i a partir d'aquí prendria les solucions. Així com anam ara no pot acabar bé.

3.- No se'n preocupen i això ens du a l'empobriment, deixam perdre el capital que podria quedar i que estarà temps a tornar.

Jove en el servei militar, 19 anys.

1.- No el veig gens clar

2.- Neteja a l'Ajuntament

3.- No he seguit el problema, però crec que no s'han mogut.

Estudiant, 17 anys.

1.- Malament

2.- De moment, ni idea

3.- Me pareix que no han fet res respecte al problema.

Treballador sector agrari, 31 anys.

1.- Ara com ara, francament pessimista. El futur immediat dependrà de com prengui la situació d'Agama. A nivell industrial no veig cap futur.

2.- Jo proposaria la creació i la potenciació d'un Polígon Industrial ofert parcel·les a baix preu i amb grans facilitats perquè s'hi poguessin establir indústries i centres de redistribució de productes amb demanda al Llevant de Mallorca. Com que això el nostre Ajuntament no ho fa, segurament ens passarà davant qualche altre municipi d'aquesta comarca.

Pel que fa l'agricultura, intentaria una solució global per a tota Mallorca. A nosaltres ens aniria bé mantenir el sector lleter i afegir-hi qualche indústria de transformació agrària.

També m'hauria mogut en el tema de les aigües depurades, perquè com tothom ja preveu no ens arribaran mai, i això que ja hi ha més de mil milions de pessetes gastades en el projecte. Però crec que no passarà del Pla de Sant Jordi . . .

En pla turístic, no veig més que possibilitats reals per a unes 300 places i l'explicació la trobareu en el fosc present i negre futur de la majoria d'empreses turístiques de Mallorca.

3.- Nul·la

Sebastià Covas.

De devers Tots Sants fins prop de Nadal qui més qui manco sol tenir qualche dissabte o diumenge ocupat amb matances. És, per tant, un costum tradicional que encara nos'ha perdut. No obstant això hem de dir que aquest esdeveniment de la diada de matances ha experimentat un canvi notable: potser ha perdut transcendència perquè l'alimentació de tot l'any ja no depèn tant d'aquest fet; i també ha minvat el to alegre i festiu que, sobretot els més grans, recorden amb nostàlgia.

La matança del porc - matances- és un factor important a l'hora de definir la personalitat cultural d'aquest país (Campos, Mallorca...), és a dir que té un interès des de molts de punts de vista. Primerament gastronòmic, ja que reflecteix la manera de conservar la carn i els hàbits culinaris en general dels nostres padrins. Després, des del punt de vista sociològic, les matances són un fet bàsic per conèixer la manera d'esser i de viure de la gent d'aquell temps. Era una reunió de parents i d'amics que tots plegats, a més de la feina, tenien temps per menjar, xerrar, fer bromes, jugar, cantar, ballar, etc.

Vista la complicació del tema, hem classificat els comentaris de les persones entrevistades en cinc aspectes diferents: **engreixament del**

porc, feines diverses, conservació del porquim*, menú del dia, festa i divertiment.

No podem, però, simplificar els fets i reduir-ho tot a unes matances estàndard, iguals per a tothom, perquè cada casa és un món i, si bé hi ha evidentment unes generalitats, cadascú té les seves maneres, els seus hàbits, etc. i tothom pot aportar els seus records i les seves anècdotes particulars. També aquestes variacions (que es manifesten a les respostes no sempre coincidents de diverses persones) estan relacionades amb les condicions econòmiques, socials, etc. de cada família.

ENGREIXAMENT DEL PORC

Molts d'hortolans feien almanco dos porcs: un per menjar i s'altre per vendre. Li donàvem de tot, coïem moltes figues (de cristià), també figues de moro, que capolàvem rodant amb una màquina i les mesclàvem amb farina d'ordi i segó; també bullíem moneiatos.

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO VIDAL)

DE MATANCES (I Part)

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO VIDAL)

- Ja no fugirà

Fèiem rutllons, els acabàvem d'assecar dins es forn i els ensistàvem dins un uró: era un espècie de senaia rodona, alta, grossa, de paia; com que eren molt secs els remuïàvem, una embostacada dia i mesclats amb farina... sa qüestió era engreixar es porc i tenir-lo sadoll.

A ca nostra li donàvem faves i xitxeros, lo que teníem, o lo que volia, perquè a vegades es porcs se reneguen de menjar i els has de donar una altra cosa.

Trob que aquell menjar era més bo que es que donen ara. Mon pare engreixava 18 porcs per vendre i sortien a vint roves* cada un i valien mil duros. Els teníem alloure - solíem llogar un porqueret per guardar-los i quan els havíem de començar a engreixar els tancàvem i els donàvem brou perquè es budells s'aixamplassen i a's cap d'un temps ja un menjar més espès. Teníem unes quantes figuerals tota sa temporada de figues i així com les

coien, cap an es porcs.

Eren porcs negres, mallorquins, que fan sa sobrassada més bona i més gustosa, i solien fer 16 ò 17 roves o més.

FEINES DIVERSES

L'amo s'aixecava ben dematí a fer foc a sa caldera perquè s'aigo de pelar es porc havia de bullir i quan arribassen es matancers se poguessen escaufar. Si era gros havien de ser un parei i qualche pic els queia de sa banquetta. El deixaven ben pelat i ben net amb sa pedra tosca, peus i oreies, per tot.

El matàvem a trenc d'auba que just hi vèiem i si en venir posta de sol teníem penjat ja havia retut.

Tothom, homos i dones, davantal posat; eren davantals retxats, de llista, fins a sa cintura.

Noltros llogàvem un matancer, que matava es porc i el desxuiava. Els altres desnossaven, feien trossos, fermaven, etc. Ses dones se'n

cuidaven de sa cuina, de fer es budells nets, de cosir i fermar sobrassades o d'apedaçar-ne ...

Normalment hi havia un padrí o es més vei que no se movia de devora es foc, un que ja no servia per fer segons què i tenia més experiències per tenir esment an es calderó d'es saïm o sa caldera d'es camaiots o botifarrons: que no perdessin es bull, que no bullissen massa fort o massa temps. Com que noltros no teníem nines, es meu fii i ets seus amics, que valien un món, donaven aigo en es budells i cosien, sabien fer de tot. Una vegada un nebot se va torbar a venir i va arribar grandia, amb un bon sol, i li vàrem penjar es llum a sa branca d'es portal i li vàrem dir: «t'hem posat es llum perquè hi vessis per trobar es portal», i venga riaies.

A s'hora de capolar sempre n'hi havia que tenien feines, però com que érem molts i sempre hi havia joves per rodar, era una estirada.

PORQUIM I CONSERVACIÓ

Tot s'aprofitava, només tiràvem ses cerres, ara no miren tan prim.

Compràvem budells a sa carnisseria perquè es d'es porc no bastaven, a vegades en duien de Palma, de bou. D'estels d'es sagins fèiem dos talecs ben grossos -dos i tres quilos- que amb sa pultruu i sa bufeta eren ses peces grosses, que s'encetaven a lo darrer. A vegades no bastaven es budells, o s'esclataven, i havíem de fer un talec de roba, i el mos havíem de menjar més prest perquè agafava floridura per ses voreres.

D'es cap bullit (sense ses oreies ni sa grufa) en fèiem botifarrons, i molt bons que sortien. També hi posàvem tot es sanguinós (carn i greix amb sang que no pot anar a sa sobrassada), un poc de corna capolada amb sa llossa petita ... P'es camaiots fèiem un altre pastó diferent, sense sang.

Fèiem molt de saïm, però

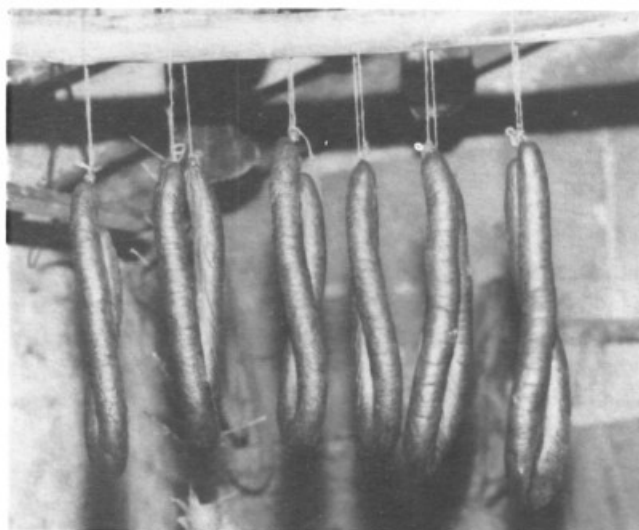

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO VIDAL)

- Perxa amb llonganisses

n'havíem de mester molt perquè l'empleàvem per fregir (s'oli anava car). Derefús*, a vegades en posàvem també un poc dins es botifarró i també en fèiem prims*.

Deixàvem es corters* dins unes caixetes de fusta que teníem a posta (no els posàvem a sa sobrassada com fan ara), ben salats, i n'anàvem taient bocinets per posar sofregits dins es cuinat, i molt bo que era.

Ets ossos, primer els remenàvem amb aigua i sal picada, fina, i llavors, damunt, sal sencera, gruixada, i un poc d'aigo. Eren molt gustosos, dins sa gelera no ho són tant, i en fèiem bullit fins que n'hi havia. També salàvem ses cornes. I tot dins aufabis de test envernissades.

Qualque pic també salàvem es llom, però de manera diferent; tapat amb una pasteta ben espessa de sal; aiximateix aguantava, però era molt salat. N'hi havia també que en feien taiades mig sofregides i tapades de saïm. Però normalment no en quedava perquè fèiem molts de presents i un trosset an aquell i un trosset an aquell altre ...

Sempre fèiem es saïm vermei: l'endemà, dins sa caldera on ha bullit es negre (camaiots, bisbe, botifarrons, negretes) fa un tel gruixat; això, amb un poc de prebe vermei se posa dins una greixonera i se fa bullir fins que no té gens d'aigo. Si hi muies un fil de porc i l'acostes an es foc i no fa espires és que ja esta a punt. Per menjar amb pa torrat o per fregir gerret ... és molt bo.

* **Arrova.**- Unitat de pes equivalent a 26 lliures, és a dir la quarta part d'un quintar = 10'400 quilograms.

* **Corters (quarters).**- Es refereix a cadascuna de les quatre parts en què es pot dividir el porc en la seva part superior (del cap fins a la cua).

* **Porquim.**- Carn de porc obrada; tota mena de productes del porc per a alimentació.

* **Prim.**- Coca esclafada, prima, feta de pasta de pa que es repasta mesclant-hi refús.

* **Refús.**- La part que queda sense fondre quan fan el saïm (a altres llocs: raïssó, llardons ...).

Continuarà al pròxim número de RESSÒ.

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO VIDAL)

- Sobrassades, paltre ("pultruu"), bufeta i culana ("culara")

AMISTAT I POLÍTICA

Dins un poble el debat polític se sol confondre amb el debat partidista. Política, tal com defineix el diccionari, és «el conjunt d'activitats teòriques i pràctiques referents a les relacions entre els ciutadans d'una mateixa col·lectivitat». I Partit Polític és una «agrupació de persones dedicades a la política». Diguem idò que tot membre d'un partit serà un polític, però no tot polític t'è necessitat de ser

partidista. No es tracta de negar el paper insubstituïble que juguen els Partits, sinó de tenir present l'existència de molta gent que, sense ser membre d'un partit, pot participar a la política. I més hauria de sentir-se amb ganes de participar-hi.

A un poble com Campos, les persones són protagonistes de la política (no tant com podríem pensar ja que els Partits són els qui decideixen, moltes vegades). Això fa la

política més propera a la gent, però també fa que hi hagi més d'un problema. Perquè s'hi mescla l'amistat. Uns perquè conceben la política com a política d'amiguisme. Tot «amic» serà a prop políticament i la política el correspondrà. Altres perquè exclouen de l'amistat els qui opinen diferentment. Tothom qui opina diferent no és un amic, és un «enemic» i per tant li procuren totes les

molèsties possibles. Això entabana la política. L'amistat és un grau de relació humana diferent a la relació entre membres d'un mateix partit polític. No s'hauria de perdre cap «vocació» política per amistat ni cap amistat per dedicació a la cosa política.

En Joan de sa Gerra.

Miquel Adrover

La Nit de Capd'Any, quan manca un quart per ser les 12, quan manquen 15 minuts per passar d'un any a l'altre, tots els problemes, les preocupacions -econòmiques, sentimentals o polítiques- s'aparquen al racó de més endins de cada un de nosaltres, per transformar-nos en gent que transmet alegria, com si, per art de màgia, tot allò que ens turmenta desapareixés de la terra.

I és que hi ha tradicions que neixen totes soles.

Quan tots ens situam a la Plaça Major, vetllant el rellotge de la Casa de la Vila esperant,

desitjant que toqui les campanades, amb el raïm preparat, ja sigui de Felanitx, de Binisalem o de la parra de ca nostra, tots tenim el mateix desitg: que sigui un gran any per Campos.

Després que el rellotge compleixi amb la tasca que l'hi correspon, arriba l'hora de les felicitacions, que normalment es representen, si es pot, amb fortes abraçades i emotives besades. Dic si es pot, perquè darrerament s'ha posat de moda esquitjar amb cava i rompre les botelles pel carrer. Pens que això s'hauria d'erradicar, i des d'aquí faig una crida perquè no embrutem aquesta tradició amb actes d'aquest tipus.

Quan tot acaba a la Plaça és hora de demostrar l'alegria per l'arribada de l'any nou, i es fa d'una manera molt sin-

FOTO: FOTO VIDAL

gular; tothom qui pot ha de ficar-se dins la Granja «Ses Voltes» com si d'una llauna de sardines es tractàs, encamellats per damunt les taules, tasser, electrodomèstics, etc., ballant al ritme de les notes musicals de «Feliz Navidad» o «I Whont a Wish to a merry Christmas» de Bonny M.

I és, que en veritat, estimats lectors, hi ha tradicions que neixen totes soles.

QUI DIES PASSA, ANYS EMPENY

Damià Huguet.

Com qui no n'és, hem esqueixat la darrera pàgina d'un calendari que ja de poca cosa ens serveix. Com cada any, hem hagut d'afegir, correctament, una altra xifra a la precisa rutina de la continuïtat establerta. Hem observat l'esgrogueïda il·lustració amb una certa indiferència; hem recordat dies grisos i vermells, il·lusions i fites netes. Però malgrat tot, el mes de desembre ens resulta fatídic, abusi i malgirbat.

Un simple full de calendari, romput en mil bocinets, provoca de vegades un repte amb la responsabilitat adquirida, i ens empeny a meditar sobre la transcendència; a assentar els esquemes més vius de la continuïtat. Hem passat molts de dies empenyent un sol any i, al cap i la fi, del calendari penjat a la paret en resta únicament una clapa esblanqueïda que vol ésser coberta de bell nou amb un altre calendari ple d'il·lustracions en colors, dies blancs i dies negres, setmanes que se n'aniran i qualche dia festiu dels que ja no en queden. Tota una rutina, i a la vegada tot un ritual que ens fa avorrit o recordar moltes coses. Però, amb el seny a la mà, caldria precisar com assentar els compromisos amb la transcendència, amb la responsa-

bilitat.

Acabar o començar un any no hauria de motivar la preocupació asserenada d'establir unes fites; i molt manco a resumir unes fites elementals. Dins l'àmbit cultural, illenc i nacional - que és on qui això escriu es mou amb més assiduitat, amb plaer i sense mica de desídia-, els fets es compten per hores i per dies; els mesos ja semblen un embalum excessiu, i justament per això els resums mai no venen fitats per l'ordre precís i oficial dels calendaris rutinaris.

Però s'ha d'acceptar la guia útil dels dies i dels mesos per ordenar a la memòria els fets transcendents. Avorresc profundament els numerets i les xifres, el direccionisme programat i les lleis aprovades per decret, encara que comprengui com som - que una societat que consent els fets culturals com elements de segon grau se'n preocupi més dels carismes guiats per ordenador que de l'escriptura entregada amb la cal·ligrafia neta de qui actua tocant amb els peus en terra.

Una frase molt profunda de Blai Bonet diu que l'home únicament enyora allò que té; i que l'home intel·ligent és aquell que cada dia necessita més poques coses per viure. Les rels d'aquest pensament enlluernador, les podríem trobar en Ramon Llull, i també, acudint a uns intel·lectuals contemporanis nostres, a Albert Camus. Però la intenció d'aquest escrit d'inici d'any no és aquesta, ni tampoc el preàmbul, potser excessiu, no vol fitar de cap manera filosofies que més que res poden avorrit el lector impacient. Potser hauré cai-

gut en evocacions massa subtils, encara que he cregut que ara mateix també s'ho paga insistir en la necessària rigorositat dels intel·lectuals per intentar no caure en els paranys insubstancials que adesiara ens ofereixien els qui consenten la informació com un element exclusiu per enaltir l'ambició personal i la menudència dels seus poders.

Pens -i ho he de dir obertament- que les accions culturals, a nivell institucional, han funcionat desordenadament i amb poca incidència a la nostra vila. Poques fites netes podria exposar amb coherència. Quan el risc i l'aventura són predominants, i l'Ajuntament afavoreix únicament un sector determinat, les iniciatives privades, i personals - tan aïllades com conjunturals - atorguen un descens preocupant que mena a desentesos que afevoeixen la intranscendència. Els organismes culturals del poble fan tot el que poden -aidats de vegades per altres institucions que recolzen les seves activitats. Però la passivitat recelosa és una actuació intransigent. Encara que s'ha de dir que l'eficàcia col·lectiva podria ésser més impactant si es consolidassin prioritats i seny.

Concerts, exposicions, conferències, debats, projeccions, etc. sumen una quantitat considerable d'actes duits a terme al llarg de l'any. L'Ajuntament, la Casa de Cultura de «Sa Nostra», l'Obra Cultural Balear, el Centre Cultural de Campos, i d'altres entitats locals han treballat regularment i amb eficàcia per fer possible un resorgiment - i un manteniment - de la cultura a la nostra vila, i s'ha d'agrair l'esforç de

tots els qui hi han col·laborat.

Però amb això no n'hi ha prou. Perquè allò que manca, sobretot, és una col·laboració més viva, una major efectivitat, i anular determinades distensions, molt sovint personalistes i provocatives, que desbaraten l'esforç. Manquen uns cercles d'opinió. Manca diàleg. Manca més participació activa. I tot això s'hauria d'intentar solucionar.

Un poble obert al futur, amb ambicions culturals ben evidents, necessita la col·laboració de tothom per tirar endavant amb solvència i responsabilitat. Volem ésser un poble civilitzat i oferir esdeveniments culturals que tenguin ressò i transcendència a tot arreu. Si hi posam entrebancs, i consentim les enveges personals, el camí ens serà més difícil. I, a la fi, hi sortirà perdent tothom i cadascú. Cerquem per tant els camins del diàleg, i mirem el futur amb responsabilitat. El passat, tammateix, ja s'ha esvaït. I la cultureta que alguns potencien, avalen i subvencionen descaradament no pot menar sinó al suïcidi de les institucions que les promouen, desanimant els participants i, a la llarga, oferint molt poc de positiu per assentar, millorar i engrandir la nostra cultura. Una cultura que obrirà camins, o no serà.

La llengua,
feina
de tots

Guillem Ferrer.

Es campaners tenim se panxa roja. Jo som campaner i la hi tenc. No fa molt que ho vaig sentir dir per Ràdio Popular que «és cosa nostra» i per això escric aquest full. Això és un poc d'història que no està a s'Història. És una feta que va passar a un campaner que va anar a Ciutat, ben segur que hi devia tenir feines molt necessàries; llavors no s'usava anar a Ciutat a donar-se massatges d'amagat si no era que estassen trencats. Idò va arribar-hi amb bon dematí i pensà de berenar abans de fer cap feina i de dins sa taleca se va treure una llesca de pa i xuia vermeia més grossa que una sola de varca i assutxuaixí s'hi acosta un ciutadà amb un panet llonguet i enlloc d'haver-hi un pilot de xuia a damunt hi havia una tomàtiga com es puny.

ES CAMPANER I ES CIUTADÀ

- Bon dia (va dir es ciutadà).
- Bon dia que Déu mos do (va respondre es pagès).
- Vostè no pareix de Ciutat.
- No ho som, i vós que ho sou?
- Jo sí, i vostè d'on és?
- Jo som de Campos per servir-vos. I aquí es ciutadà li va dir:
- Idò deveu tenir sa panxa roja.
- Jo ho trob que la hi tenc, i ben roja, i vós de quin color la teniu?
- Jo? «blanquia».
- Idò la teniu igual que ets ases, perquè tots es ases le tenen blanca (va dir es campaner).

Sa terra de Campos és de call vermell. Llavors no s'usaven ets adobs químics, només fer formiguers per cremar sa terra; per això posàvem dos feixos de llenya creuats, els tapàvem de terrossos i terra deixant una boca d'un pam i mig d'alt per un d'ample, encarada cap allà on sol venir vent.

Escampaners, fins a l'hora d'ara, hem fet molta de feina a sa terra amb sos

gavilans, càvec i senalla per sembrar ametlers, garrovers, figueres i albercoquers. Jo he fet clots de sis per sis (sis pams de fondo per igual d'ample) a escarada; solien ser tots de terra i per sembrar ametlers. A sis reials cada un, si feies quatre clots (fent feina de sol a sol) guanyaves sis pessetes, i ja era un bon jornal.

També en fèiem de figuera, però aquests els fèiem a jornal perquè eren grossos i han de tenir llivanya i a vegades trobàvem pedra.

Ets arbres volen ser cuidats. Avui en veim molts d'abandonats i amb ses rels per amunt. Qui els ha abandonat és perquè ell no els ha sembrat. Déu vulga que se vaca no perdiga sa llet.

An es vuit anys me varen posar sa collera i vaig fer clots, formiguers i moltes més feines a sa terra. Per això no és gens d'estranyar que tengui sa panxa roja. Però fins a l'hora d'ara no hi tenc res pus. Ja ho veurem més envant.

(Escrit al mes d'agost del 1982.)

GREGORI MIR, PREMIAT PER L'OBRA CULTURAL BALEAR

A la nit del «Premis 31 de desembre» que anualment atorga l'Obra Cultural Balear per a distingir l'obra de

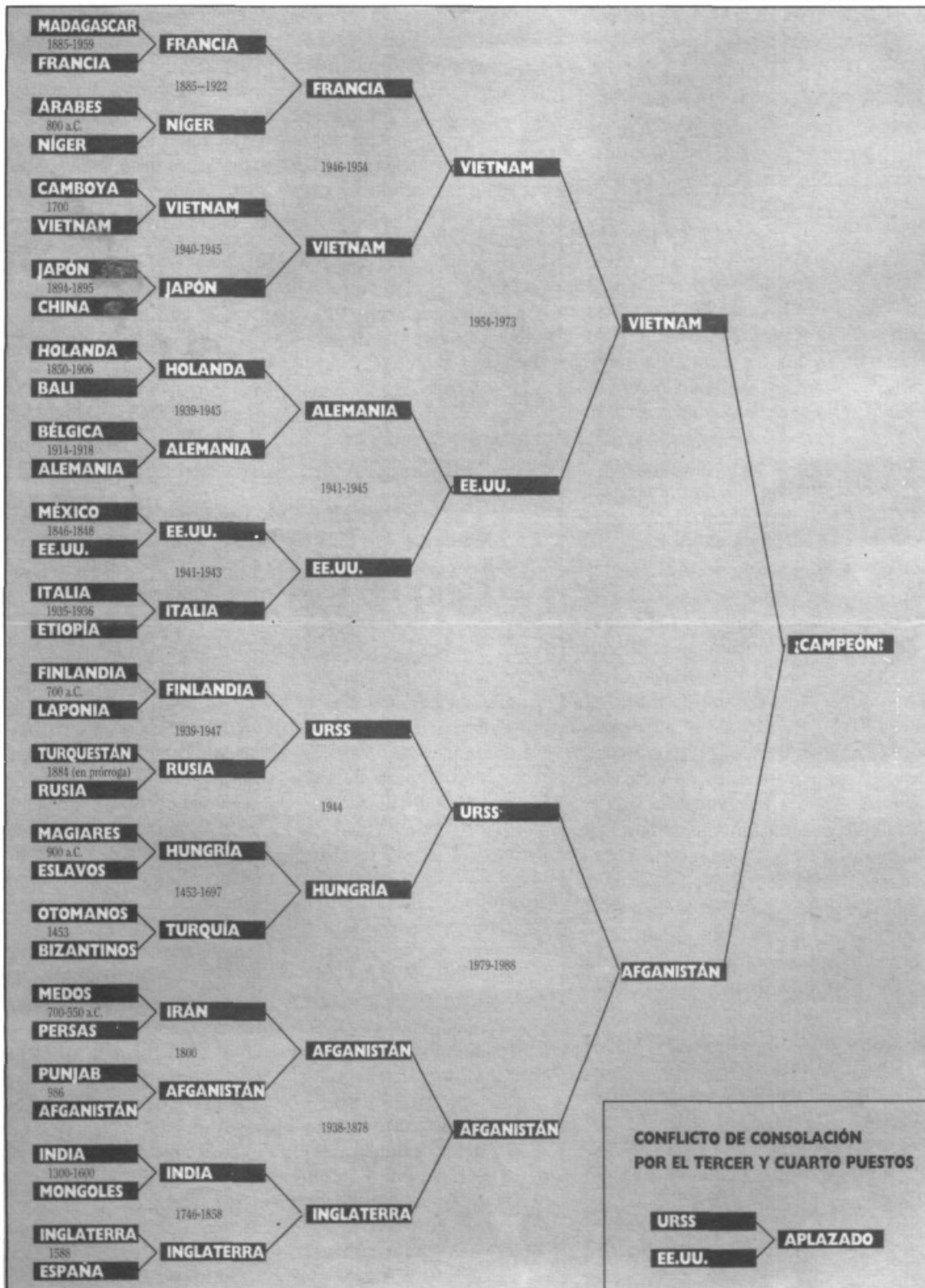
les institucions culturals i els intel·lectuals d'aquestes Illes que han aportat un testimoni més valuós amb la seva obra durant l'any, fou concedit a l'historiador i polític campaner Gregori Mir el «Premi Miquel dels Sants Oliver» per l'edició d'«El mallorquinisme polític. 1840-1936. (Del Regionalisme al Nacionalisme)».

El «Premi Miquel dels Sants Oliver» -al qual concorrien obres molt significatives igualment testimonials- és destinat a premiar una obra d'investigació, editada al llarg de l'any, sobre qualsevol aspecte de la realitat passada o present de les Balears; i són les institucions illenques, els socis o la junta directiva de l'O.C.B. les qui presenten les candidatures diverses.

«El mallorquinisme polític» és l'obra -fins ara- cabdal de Gregori Mir. La seva primera edició la va publicar les Edicions Catalanes de París, dins la secció Frontera Oberta, l'any 1975, i el nom de l'autor anava amagat, per qüestions òbvies de censura, amb el pseudònim d'Anselm Lull. Aquesta d'ara, ben recent i ampliada, l'ha publicada l'Editorial Moll, també en dos volums, a la col·lecció «Els treballs i els dies».

El fet que Gregori Mir hagi aconseguit una distinció tan important enalteix tots els campaners que treballam per millorar i normalitzar la nostra cultura. I per això mateix volem donar-ne notícia, agraint-li la feina feta, i felicitar-lo de bon de veres.

Joan Montserrat.

ACTES MUSICALS. LA CORAL SANT JULIÀ I LA CORALETA, LA SIBIL·LA I EL SERMÓ DE LA CALENDÀ.

El diumenge abans de Cap d'Any, 30 de desembre, la Coral de Sant Julià va participar a la IV Trobada Nadalena de Corals de la Comarca del Migjorn de Mallorca (Felanitx, Santanyí, Porreres i Campos). Es feu a l'Auditori Municipal de Felanitx. Precedí el Concert un magnífic Pregó o presentació d'en Joan Maimó. La coral de Campos, com les altres, intepretà 3 peces: «Ara és nat el Diví Infantó», de Rocques: «Esta nit és nit molt bella», Harm. de Rovenstrunck i el «Vou-Verivou de Santa Anna» de Tortell i Harmonitzada pel Prevere campaner, Mn. G. Bennàser. Aquesta darrera fou la més atraent pel públic. Conjuntament les quatre Corals interpretaren quatre peces ben nadenques: «Joia en el Món», «Canticum Jubilo» de Haendel; «Ha nascut el Jesuset» de Domingo; i «Adeste Fideles». Llàstima que l'Auditori -antic Cinema molt ben conservat i adaptat- no està més ple de gent, també trobarem a faltar campaners dins el públic.

Dia 1 de gener, Cap d'Any, va tenir lloc el **Concert Inaugural de la Camerata-Orquestra de Llevant**, junt amb l'actuació estelar de la soprano **Paula Rosselló**. Una altra solista fou la violinista, **Maria Antònia Pons-Estel**, molt jove i que va agradar molt. El Director, Rafel Nadal, i el Concertino-Subdirector, Serafi Nebot. El

Concert, tal volta començà un poquet tard, va ser d'allò més interessant. L'execució de les diferents peces fou precisa i acurada.

La soprano, Paula Rosselló, magnífica. L'Ave Maria de l'òpera d'Otello, de Verdi, va acabar d'arradonir la vetllada. S'ha d'agrair que la nostra Comarca pugui comptar amb un Conjunt tan important de músics. Llàstima, si som sincers, que no hi hagués una breu presentació i un bon ram de flors per a la soprano, almanco per donar més color i vida a l'acte que fou un esdeveniment musical per Campos. També llàstima que el públic no fos majoritàriament campaner. Enhorabona als organitzadors -el Centre Cultural-, en resum.

Per si fos poc, el dia dels Reis, dia 6, hi va haver un altre acte musical ben curiós: repetició de la Sibil·la, per Rosario Campillejo, que mereix l'enhorabona per la seva execució; i del Sermó de la Calenda, per Miquel Gost, molt ben interpretat; i les actuacions de la Coral Sant Julià i de la Coral Infantil -amb lletres grosses-. Aquesta Coral Infantil hauria de merèixer més aplaudiments per part de tot Campos perquè la tasca pedagògica i musical és immensa. Des d'aquí la nostra enhorabona més encoratjadora possible.

Redacció.

CERTÀMENS LITERARIS, UN ALTRE PIC

A la sessió plenària de l'Ajuntament que va tenir lloc el passat mes de novembre es va aprovar la institució dels premis «Pere Càffaro» de pintura, i «Miquel Garcia» de poesia. Ara com ara no es coneixen encara les bases per les quals es regiran les distintes convocatòries, i per tant únicament podem confiar en la disponibilitat i el bon comportament organitzatiu del consistori campaner.

Seria de doldre que uns certàmens municipals -institucionalitzats- com ho són aquests, caiguessin en mans únicament de persones o en-

titats culturals lligades directament a l'Ajuntament.

Pensem que la pluralitat de parers i d'accions prevaldrà sobre el dirigisme unidimensional que fins ara s'ha evidenciat -amb favoritismes difícils d'excusar, però fàcils de culpar-; i que s'obrirà amb seny, sobretot per aconseguir una incidència major que els resultats finals.

Allò més insospitable serà la vulgaritat que obriria pas a la cultura provocada. I d'això n'hi ha que en saben fer tots els esquemes del ridícul. Hi ha testimonis ben recents.

NADAL, ANY NOU I ELS REIS.

Arreu del Món, sembla, celebren l'Any Nou, d'una o altra manera. Enterrar un any i néixer-ne un altre és tot u i és bastant fascinant. Celebrar, en definitiva, la vida. la salut, el futur i el passat tot u. No és universal menjarraïm, però sí que ho deu esser formular desitjos en tocar les 12 de mitjanit.. Bons desitjos. Esperem que enguany el desig més aviat acomplert sia la Pau, la Pau arreu del món, però mirant especialment el Golf Pèrsic. Seria horrorós que amb tantes millores com hi ha ens hàgim de matar, amb tanta facilitat de comunicació hi hagi tanta bogeria.

Ressò formulà junt el desig de la Pau el d'una llibertat d'expressió cada cop més vertadera i més responsable. Vàrem mirar amb satisfacció un any de feina, sen-

zilla, però plena de bona voluntat.

NADAL és una festa cristiana. Però l'hem pagantitzada, profanada. El consum d'aquests dies és un insult a la Humanitat que mor de fam, de sofriment, de guerra, de terrorisme de tota classe, de tortura. I això val tant si ens sentim cristians com si no.

ELS REIS, tan substituïts pel Papà Noël, són la festa dels infants, dels nins. I podria ser-ho de tots si no miràssim tant quin cotxe mena l'altre o quin abric porta la veïnada. Quants de pares compren sense mirar el bé dels fills? El millor regal que solen demanar els nins és afecte, sentir-se protegits, volguts.

Ressò ha demanat una carretada de seny i forces per seguir.

Un Page del Rei.

UNA SUBHASTA IMPACTANT

Coincidint amb les festes nadalenques, la comissió organitzadora dels actes d'homenatge a sor Maria Rafela va tenir a bé de muntar una exposició-subhasta d'obres de pintors campaners per tal d'aidar a sufragar les despeses del fast escultòric que li han d'erigir.

Una subhasta d'aquesta envergadura mai no s'havia organitzat a la vila, i per tant els riscos hi foren tots presents. Així i tot s'ha de dir que la participació dels pintors i les pintores campaneres fou total; no hi va manca ningú, i fins i tot hi va haver sorpreses de darrera hora. A la subhasta, l'assistència de públic fou nombrosa; no tant així la participació activa, perquè foren pocs els qui apujaren per les obres que eren exposades. Malgrat tot, gairebé la meitat de les obres foren adquirides, la qual cosa suposa una

col.laboració, econòmica i moral, ben valuosa per a la comissió organitzadora, i a la vegada enceta noves propostes a seguir en altres ocasions.

Allò que potser manca -i generalitzant- és sensibilització, tant per als pintors com per als interessats a adquirir unes obres que fitin el seu desig. Ja sabem que avui, a la vila, hi ha pocs recursos econòmics per dedicar a aquests delers. Però la veritat és que hi ha coses que no fan massa comprera. La pintura viva és escassa i la vulgaritat abunda, tot s'ha de dir. Per tant ens haurem d'espavilar, anar ben vius, encara que vulguem col.laborar humanament en tot intent de salvació sense estrènyer-nos els dits.

És d'agrair, així i tot, la col.laboració desinteressada de molta gent, i sobretot l'intent de sensibilitzar tot un col·lectiu local perquè parti-

FOTO: FOTO VIDAL

cipi en aquestes trifulgues. La quantitat recaptada - en pessetes - va ésser important. Però més significatiu encara va ésser el testimoni evident d'observar que la gent ja no combrega amb rodes de molí, i que s'interessa vivament per aquelles coses que poden tenir transcendència.

(Com a nota discordant - i ho deim entre parèntesi - s'ha de donar notícia de la poca

sensibilitat de l'Ajuntament, que no va tenir la gentilesa d'adquirir cap obra. Potser perquè no va voler expressar cap preferència, encara que en altres casos, quan li ha convingut, sí que ho ha fet. Aquell vespre, però, devien fer un sopar).

EL RECITAL DE MIQUEL ÀNGEL AGUILÓ

Les festes nadalenques agombolen les famílies a l'escalf de la llar o sota les neules tremoloses de l'església, on se senten flaires de betlem i responen vells cants de Sibil·la. És bo, tanmateix, que qualche acte cultural extra-litúrgic doni color i atractiu a aquestes festes.

El dia de Sant Esteve, 26 de desembre, els campaners van tenir ocasió d'assistir a un recital de guitarra, organitzat per la Delegació de Campos de l'Obra Cultural Balear i la

revista «Ressò», patrocinat per l'Ajuntament i amb la col.laboració de «Sa Nostra, Caixa de les Balears». El protagonista del recital era en Miquel Àngel Aguiló Larriba.

D'adolescent, alguns havien sentit incipients manifestacions del seu art musical; una promesa, deien. El dia de Sant Esteve, en Miquel Àngel es va manifestar com una valuosa i bella realitat, un eximi artista de la guitarra, segur en els moviments, àgil en els arpegis, sensible en les

manifestacions. Jo no sóc crític musical ni domín -ai!- cap instrument; més aviat em deix dominar, em deix captivar per la música, per la bona música, que em porta a paradisos sense fruites prohibides... Aquí és on em va transportar la música d'en Miquel Àngel, de notes tan justes i harmonioses, tot brodant nou peces d'autors diversos (Villa-Lobos, Brouwer, Mertz, Bach, Tàrraga, Barrios), amb el regal d'una cançó nadalenca i una melodia napolitana. El públic se-

lecte que omplia la sala de cultura de «Sa Nostra» va demostrar el seu entusiasme amb aplaudiments llargs i calorosos. El crític tendria aquí ocasió de fer una anàlisi de les meravelles de la seva interpretació. Altres oportunitats hi haurà. De moment, jo aixec acta, com a amador de la bona música, d'un recital magnífic que va deixar l'auditori seduït i amb gust de poc. En sentirem a parlar, d'en Miquel Àngel...

Joan Veny.

Sebastià Moranta i Mas.

LA CAMERATA-ORQUESTRA DE LLEVANT DÓNA LES PRIMERES PASSES.

**1-1-91: L'Any-Mozart comença a Campos
amb un esdeveniment de primera magnitud.**

Campos no és, i ho sabem prou bé, un poble amb una tradició musical especialment sòlida; no obstant, els actes que de tant en tant se'ns ofereixen, gràcies a la labor altament positiva de les nostres institucions, aporten a la vida cultural campanera notes de qualitat que sovint ultrapassen amb escreix les expectatives inicials. El primer dia de l'any, quan l'enrenou de la nit passada no s'havia esvaït encara del tot, el nostre Convent esdevenia l'escenari d'un fet de primera magnitud a nivell comarcal i, gairebé, de primer ordre dins la realitat illenca. La novella CAMERATA-ORQUESTRA DE LLEVANT, el projecte musical més ambiciós dels últims anys a la nostra contrada, es presentava a Campos amb un concert inaugural d'inusual atractiu; d'aquesta manera, i sota la batuta de Rafel Nadal i la veu prometedora de Paula Rosselló, l'Any-Mozart s'inaugurava al nostre poble amb un esdeveniment de notable importància com a primer punt de referència.

La Camerata-Orquestra començava a caminar el passat dia 18 de desembre, integrada per quaranta músics relativament joves, la gran majoria d'ells nascuts a Mallorca; entre els seus components, podem destacar el violinista Seraff Nebot, de Son Servera, que

ostenta el càrrec de concertino i subdirector, així com també la jove Maria Antònia Pons-Estel, de Son Carrió, que amb els seus admirables tretze anys ens va delectar amb la interpretació del Concert BWV 1042 de Bach. El nou conjunt instrumental, dirigit per Rafel Nadal (personalitat eminent dins la música mallorquina, director també del Cor i Orquestra del Teatre Principal), pretén ésser bàsicament un

organisme, hem d'afegir l'aportació de la Banca March, així com el suport dels Ajuntaments de Campos, Felanitx, Manacor, Santanyí i Son Servera. Més concretament, el concert inaugural de dia 1 de gener fou possible gràcies a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, mitjançant el Centre Cultural i les Aules de la 3ª Edat de Manacor.

seu punt àlgid amb la veu superba de la soprano manacorera, especialment inspirada a l'ària O Dieu! que de bijoux, pertanyent a la mateixa obra de Gounod. Remuntant la Història, la següent peça programada, el Concert per a violí en mi major BWV 1042 de Johann Sebastian Bach (el segon i últim dels concerts per a un violí solista del geni d'Eisenach), requeria una quantitat menor de components, determinant la transformació del conjunt orquestral en una agrupació de cambra, disposada a donar vida a una pàgina de primera magnitud dins el cos de la música barroca; Mª Antònia Pons-Estel i el seu violí no deceberen el públic assistent, més nombrós que en altres ocasions (tot i la gent venguda dels pobles veïns), i ens oferiren una interpretació sòlida, irreprotxable, que tenint en compte l'edat de la jove violinista ens omple admiració; tots vam poder apreciar la bellesa del segon moviment del Concert de Bach, un deliciós adagio, que és amb escreix una de les pàgines més prodigioses de la primera meitat del segle XVIII. La primera part del programa es tancà amb el cèlebre Minuet de Luigi Boccherini, el compositor italià establert a la cort de Madrid, figura emblemàtica del més pur classicisme. Aquest minuet, integrat dins el Quintet en mi bemoll

vehicle cultural i artístic per a tota la comarca de Llevant, de Campos a Son Servera, amb la ciutat de Manacor com a centre d'acció. Les institucions que han pogut fer realitat aquest projecte, possiblement un dels més agosarats dels últims anys a Mallorca després de la creació el 1989 de l'Orquestra Simfònica de les Balears «Ciutat de Palma», de caire professional, són en primer lloc la Conselleria de Turisme del Govern Balear, el Consell Insular de Mallorca, i la Cambra Oficial de comerç, indústria i navegació de les Illes; juntament amb aquests

El concert, que començà puntual a les nou del vespre al nostre Convent, s'estructurà en dues parts variades i atractives, amb l'aportació vocal de Paula Rosselló després de l'intermedi. El Preludi de **Faust**, la més celebrada de les òperes de Charles Dounod i sens dubte la més destacable del repertori francès juntament amb la Carmen de Bizet, obrí la vetllada; l'Orquestra ens avançava d'aquesta manera, amb una pàgina idònia i amb la participació de la totalitat d'instruments, el caire marcadament operístic del programa, que arribaria més tard al

major, Opus 13, nº 5, mostra de vigor i espontaneïtat, és sobradament conegut de tothom; els anuncis publicitaris i el seu caràcter lleuger i fàcilment assimilable, més que la qualitat artística, l'han popularitzat per tot arreu.

Els aplaudiments a la fi de la primera part, generosos i merescuts, obriren el pas a un breu intermedi, amb intercanvi d'impressions entre el públic i amb ganes de sentir la veu de Paula Rosselló, que obriria la seva actuació amb el sempre meravellós O mio babbino caro. La soprano resideix actualment a la ciutat de Milà, i té al davant un futur esplendorós; segueix estudis amb Rina Malatrassi, i repertori operístic amb Eduardo Landfredi i el prestigiós Dante Mazzola, de l'Scala, destacant ja a la capital llombarda i a la resta del país. No en va, ha estat guardonada a Itàlia als prestigiosos concursos internacionals «Vincenzo Bellini» i «Ferrante Mecenalli». Abans d'escoltar l'encisadora ària de Puccini, emperò, la Camerata-Orquestra ens lliurà el Preludi de La Traviata.

Apareix novament Rafel Nadal amb la batuta a la mà dreta; després dels aplaudiments i el trempat, els violins de l'orquestra, altra cop amb la totalitat dels seus components, comencen a articular les primeres notes de la pàgina; per primer cop durant la vetllada, l'encís de Giuseppe Verdi s'aixeca i flota majestuosament sota la volta de canó. Quan la intervenció de la fusta s'uneix a la subtileza de les cordes, el preludi verdí passa a viure els últims compassos. A continuació el director surt momentàniament de l'escena i porta de la mà Paula Rosselló; es reproduïx per enè-

sima vegada la ràfega d'aplaudiments, mentre la soprano es prepara per transformar-se durant poc més de dos minuts en una Lauretta el més inspirat possible, donant vida a l'ària O mio babbino caro, sens dubte el moment culminant del **Gianni Schicchi** de Puccini (l'òpera que contueix la tercera part d'**Il Trittico**). El compositor de Lucca, dotat d'una vena melòdica admirable, aconsegueix aquí un prodigi de sensibilitat i harmonia (recordem la pel·lícula Una habitació amb vistes, que utilitza com a fons musical la «canzonetta» que ara ens diposam a escoltar). La veu de la cantant emana amb tota la seva bellesa, tot i que per moments es veu lleugerament eclipsada per un tutti orquestral que sona massa enèrgic; aquest detall, que afortunament es veurà millorat a continuació, acaba per deslluir una mica la interpretació de l'ària. Seguidament, arriba el torn de la gran òpera romàntica de Donizelli, l'**Anna Bolena**, en aquest cas, actualment allunyada, del favor del gran públic, però amb pàgines per a soprano d'indubtable atractiu; Paula es decideix per l'ària Aldoce guidami castel nato, que canta de manera exemplar i exterioritzant una dotació dramatitzadora envejable, donant vida durant uns minuts a aquest personatge històric, una de les grans heroïnes donizellianes.

Iniciada la recta final de la vetllada, l'Orquestra torna per uns moments a la música simfònica, interpretant un fragment de la Suite nº 1 de **L'Arlésienne** de Georges Bizet, segurament el compositor francès més reconegut internacionalment. En tot cas, retornem ràpidament al món de la lírica, amb una afortu-

nada aportació mozartiana, gairebé includible tenint en compte l'any que hem inaugurat; la soprano ens delecta amb el Porgy amor..., de **Le nozze di Figaro** («Les noces de Fígaro»), primer fruit de la prodigiosa inspiració melòdica. Quan faltaven un poc més de cinc minuts per a les onze, els braços del director començaren a indicar les notes inicials de la coneguda «ària de les joies» (Il était un roi de Thulé... O Dieu! que de bijoux), l'última pàgina programada; Paula es transformà en una Margarida encisadora, i cantà l'ària del tercer acte del **Faust** de Gounod, llarga i amb notables dificultats tècniques, en la qual fou segurament la millor interpretació de la vetllada. Els aplaudiments reiterats al final del concert, sovint una mica frívols i amb caràcter de compliment, eren en aquesta ocasió plenament justificats; Rafel Nadal oferí al públic unes paraules d'agraïment, ens desitjà pau de cara als propers dotze mesos (amb al·lusió al conflicte del Golf inclosa) i ens lliurà un bis carregat de sentit i patetisme al mateix temps L'Ave Maria de l'últim acte de l'**Otello** de Verdi. Paula Rosselló s'acomiajava així del públic campaner, amb la desolada pregària d'una Desdèmona a les portes de la mort.

El primer concert de la Camerata-Orquestra de Lleuant ha deixat al nostre poble una molt positiva impressió, corroborada per una veu jove que ha trobat ja l'escala de l'èxit. Ara, convendrà posar els peus a terra i desitjar que un projecte en un principi ambiciós i carregat d'il·lusions com és aquest es converteixi en una realitat plenament establerta i amb suport dins la comarca. La nova formació musical, tot i no estar integrada per cap membre nascut a Campos, és també part activa de la vida cultural campanera; el nostre suport és, per tant, convenient i obligat. L'any que hem encetat, es celebrarà internacionalment el Bicentenari de la mort de Mozart i el Centenari del naixement de Prokofiev, amb concerts i actes diversos distribuïts al llarg de tots els focus culturals del planeta. Des d'aquí, una mica allunyats de les grans figures musicals d'antany, dels teatres d'òpera i de les sumptuoses sales de concerts, intentarem aportar també el nostre granet d'arena.

La llengua,
feina
de tots

SECRETARI D'AJUNTAMENT DONA CLASSES PER A OPOSICIONS

Auxiliars i Administratius
d'Ajuntament, Consell i C. A.

Tel. 65.60.76 (de 16 a 18 h) - 64.92.76

Sebastià Moranta i Mas.

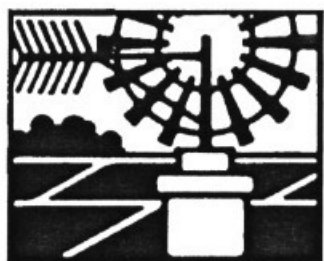
EL CAMP D'APRENTATGE D'ES PALMER, UNA REALITAT

El passat 18 de desembre es firmà el conveni entre el M.E.C. i l'Ajuntament.

La política educativa del nostre país, en una lluita necessària cap a la renovació dels esquemes d'ensenyament, i en l'intent d'apropar-se a la realitat europea, ha adoptat els últims anys tota una sèrie d'iniciatives que reconvertiran la docència a les nostres escoles. A hores d'ara, sembla clara l'orientació de la reforma: es fomenta una educació més flexible i variada que la que fins no fa massa coneixem; una educació que no sempre es restringeix a l'àmbit d'una aula hermèticament tancada, i que s'obri a la realitat exterior. Amb tot això, es facilitarà la possibilitat d'abandonar el centre amb certa freqüència, realitzant excursions, visites culturals, viatges fins i tot...per tal de connectar l'alumne amb la natura o amb l'ambient social que l'envolta, allunyant-se de l'academicisme d'antany.

En la consecució d'aquest nou model educatiu, resulta molt notable la tasca que estan duent a terme els anomenats «camps d'aprenentatge», localitzats generalment a àrees que, per la proximitat d'un espai natural d'interès o bé per l'activitat humana, puguin resultar atractives de cara a l'alumnat dels nostres centres. Si ens ajustam a l'àmbit de les Balears, actualment són quatre els camps en funcionament, un d'ells a ben pocs

quilòmetres de Campos: el Camp d'Aprenentatge d'Es Palmer. Aquesta oferta a la joventut de les illes gaudeix inicialment d'una bona acceptació, augmenten contínuament les sol·licituds de visita i, en conseqüència, l'interès de les institucions en la consolidació d'aquesta

ES PALMER
CAMP D'APRENTATGE

realitat.

La possibilitat d'establir a Campos un centre d'aquestes característiques apareixia per primer cop l'any 1987, amb la proposta del nostre Ajuntament a la Delegació del Ministeri a Ciutat, quan ja funcionava amb normalitat el Camp de Binifaldó, a la Serra de Tramuntana. El Ministeri ho acceptà i, a l'espera de la signatura d'un conveni entre ambdues parts, l'antiga escola unitària d'Es Palmer s'alçava com a edifici idoni en la consecució de l'empresa. El Camp obrí les portes el curs 1989-90, tot i que el conveni al·ludit no es firmaria fins el

passat 18 de desembre, en un acte oficial. Assistiren a l'acte, per part del Ministeri, Andreu Crespí, director provincial del M.E.C., Miquel Seguí, coordinador dels camps d'aprenentatge, Esperança Quintana, assessora tècnica, i els professors Lluís Vidanya i Tomeu Llompart, responsables de la docència del Camp. L'Ajuntament es veié representat pel batle, Guillem Mas, el regidor de Cultura, Onofre Ballester, i Maria Moranta, com a regidora delegada. El Camp d'Aprenentatge d'Es Palmer és obert en un principi a totes les escoles de les illes, incloent també els estudiants de B.U.P., F.B. i C.O.U., i s'estudia la possibilitat de rebre, en un futur no molt llunyà, alumnes provinents de la Península i de la resta de la Comunitat Europea. Avui, comptam ja amb el menjador i la cuina, construïts a una de les antigues cases del mestre, a l'espera de convertir l'altra casa en biblioteca i secretaria, i d'aixecar a l'edifici de l'escola els dormitoris, banys i tallers, que faran possible una estada al Camp de dos o més dies. Les obres, notablement avançades, han trobat l'obstacle més gran en les inundacions d'aquell trist 6 de setembre, record inesborrable per tots; l'aigua convertí l'àrea d'Es Palmer en un oceà en

potència, i arrasà bona part de la feina feta fins aleshores.

Quan a l'organització del Camp, dos són actualment els màxims responsables, com ja he anticipat: els professors Lluís Vidanya i Tomeu Llompart, sense oblidar Àngel Fernández, qui se n'encarregà també el curs passat. Tenint en compte l'emplaçament d'Es Palmer, prop d'una «àrea natural d'especial interès» com és el conjunt Platja d'Es Trenc-Salobrar, i amb la Salinera, els Banys de Sant Joan i Ses Covetes a poca distància, s'han elaborat quatre itineraris didàctics a disposició de tot l'alumnat; aquests recorreguts són, indistintament, els de Son Lladó, Es Trenc, Es Salobrar i la vila de Campos, on és visitada des de la fàbrica «Blahi» fins als «Formatges Piris», amb lògiques aturades a la Casa de la Vila i a l'edifici parroquial. Amb l'estada al Camp, es pretén que els alumnes que ens visitin fomentin el seu interès cap al medi natural, social, cultural i històric, la seva capacitat d'observació, i també que posin en pràctica i comprovin amb l'experiència alguns temes ja tractats a classe; estudiaran amb cert detall els diferents ecosistemes, incidint en la importància de la fauna i la flora del Salobrar; així mateix, tendran la possibilitat de conèixer la vida tradicional

i la realitat actual d'un espai ben concret, que pateix la decadència de l'activitat agrària, amb totes les conseqüències que el fet comporta. Finalment, podran observar de prop el funcionament d'una salinera, analitzar el fenomen del termalisme i veure'n l'única mostra existent a les Illes, conèixer el nostre poble a través d'una visita de caire marcadament didàctic, ...

Com a mostra de l'acceptació que el Camp d'Aprenentatge d'Es Palmer ha despertat, bastarà esmentar que el curs passat el van visitar 2.789 alumnes i 136 professors, repartits en 45 centres, i que les sol·licituds per a

FOTO: SEBASTIANA LLADÓ (FOTO FIDAL)

aquest any eleven la xifra a 3.195 alumnes i 57 escoles. No cal dir que és aquesta una ocasió immillorable per tal de relançar una mica la imatge de Campos, bastant decaigu-

da a causa de la crisi econòmica que travessam. No sembla una utopia pensar que, passats tres o quatre anys, el que avui és només una empresa jove i carregada d'il·lusions

s'hagi convertit en un centre més o manco consolidat i estable; aleshores, haurem de felicitar sincerament els que ho hagin fet possible.

Damià Huguet.

De sorprenent, encisadora i enigmàtica es pot qualificar l'obra que la pintora il·lucmajorera Francesca Clar i Vidal ha exposat aquest cap d'any a la Sala de Cultura de «Sa

L'EXQUISIDA GRAFIA DE NA FRANCESCA CLAR.

Nostra», abundant i diversa, perquè els seus parers pictòricament expressats sense recel es reflecteixen en una diversitat subjugant de testimonis del tot reflexius i impactants.

L'obra -les obres- de Francesca Clar transpuen claredat, i els signes, d'alt contingut simbòlic, condensen tota una vitalitat enigmàtica atorgant al receptor un alè de

frescor que va més enllà de l'espontaneïtat provocativa. Asserenada i profundament meticulosa, el gest expressiu de Francesca Clar s'accentua en la dèria estranya de fitar els signes de la transcendència, sense concedir cap gratuïtat a unes expressions abstractes i incisives -d'alt contingut poètic- que haurien pogut perjudicar el seu missatge.

És d'agrair, per tant, la presència de l'obra d'aquesta pintora il·lucmajorera a Campos, sobretot perquè ens ha ofert un to de frescor que enlluernarà la mediocritat abundant i, a la vegada, farà que, entre tots, meditem sobre la rotunditat d'una transcendència que voldríem més sana i, també més espavilada.

A SANT BLAI SENSE FUM !
Diumenge, 3 de febrer '91

INSCRIPCIONS: Ajuntament (Tel. 65.21.43)
O.C.B. (Tel.65.07.52)

QUISSONS I MOIXETS (Pediatría animal)

*Maria Isabel
Mayol i Seguí*

Els primers mesos de la vida dels nostres animals de companyia són importantíssims per la seva posterior salut. Per tant és molt necessari dedicar l'esment adequat i suficient als animals joves si els volem tenir lliures de malalties i sans durant molts d'anys.

Resumiré en dos grups els punts més importants que hem de tenir en compte:

1) La salut de l'animal jove (i aquí podem parlar d'alimentació, desparasitacions, vacunes, neteja, netedat, etc.)

2) L'educació del seu comportament

Si volem un animal de companyia sa i que cregui no podem deixar de banda cap d'aquests aspectes:

A) L'alimentació: en general no li donam la importància que realment té. «Mentres tenguim menjar i aigua, ja n'hi ha prou». I no és així. És important que aquest menjar sigui el correcte, tant en quantitat com en qualitat. També haurem de tenir en compte com i quan l'hem de donar al quissó o al moixet.

Com tothom sap, la millor alimentació d'un animal nat fa poc és la que rep de sa mare. El temps d'alletament hauria de perllongar-se fins als 40-45 dies de vida. Amb aqueixa llet els quissos reben tots els nutrients necessaris per un creixement correcte i per desenrotllar prou defenses enfront de les malalties. Aquestes defenses, que no pot aconseguir de cap altra casta d'alimentació es mantenen a uns nivells acceptables fins els 60 dies i és per això que és recomanable començar a aquesta edat les vacunacions.

Si un animal jove no pot mamar de sa mare pot ésser alimentat amb una llet en pols, però també en podem prepa-

rar una a base de llet de qualsevol animal (vaca, cabra o ovella). Cal que sigui lo més fresca possible i li afegirem un vermell d'ou i una cullerada de mantega (mantequilla) per cada mig litre de llet. S'ha de donar teba tirant a calenta.

Hem de tenir en compte que la llet de cussa i de moixa són molt més completes que les d'altres animals domèstics, tant pel que fa la proteïna, el calci i el fòsfor (i en conseqüència l'energia) o el greix.

Els animals joves creixen amb molta rapidesa. En pocs dies poden duplicar el pes. A les tres setmanes, els quissos de tamany mitjaner poden haver duplicat el pes del naixement. En aquest període l'increment diari de pes pot ser del 5% al 10%. Això vol dir que els quissos necessiten quantitats importants de llet materna, o d'una llet semblant, que ells mateixos es dosifiquen.

La capacitat d'ingestió d'un quissó és d'uns 10 a 20 ml. per mamada. La seva alimentació és freqüent i en poques quantitats. Aquest detall s'ha de tenir ben present al moment de desmamar. Per desmamar haurem de tenir un substitut adequat de la llet ma-

terna i ho hem de fer gradualment, en aquest sentit hi ha prou oferta d'aliments sintètics de confiança i garanties. Aquests aliments, especialment preparats per a animals en creixement, s'han de reblanir dins llet abans d'administrar-los perquè el quissó només té unes dents i uns queixals incipients i no podem exigir-li que rogui més que coses prou reblanides. Ja vos fixareu com els hi agrada entretenir-se amb els nostres dits, unes sabates que tot just hem estrenat, o un parell de calcetins. Pensau que si el pinso no està prou reblanit, com una sopeta, el quissó així i tot el menjarà i això li produirà molèsties digestives (mal de panxa, diarrea, restrenyiment, etc) perquè li haurem provocat una digestió llarga i pesada. I una altra conseqüència lògica serà que tudarem aquell aliment, tant nosaltres com l'animal.

Quantes de vegades hem d'alimentar-lo? Idò convé continuar amb el mateix ritme natural: el quissó menja quan té talent. S'han de donar un mínim de 4-5 menjades diàries, però en petites quantitats. Així i tot pot haver-hi variacions segons

l'edat, el tamany i cada animal. Així com l'animal creix hem d'anar reduint les menjades a 3 i més endavant a 2 cada dia per arribar a la fase final del creixement, que bastarà que mengi una vegada cada dia. I sobretot, no oblidem que sempre ha de tenir aigua neta. Qualsevol organisme pateix més per la manca de líquid que d'aliment sòlid.

Per tal de completar una alimentació adequada hem de vigilar també l'administració correcta de vitamines i minerals. En aquesta etapa de la vida són especialment importants el calci i el fòsfor, juntament amb les vitamines A i D que són essencials per a una correcta absorció del calci dins l'organisme.

Les dietes per cans i moixos han d'incloure quantitats adequades de fòsfor, en proporcions equilibrades amb el calci. I és que tant l'excés com la deficiència poden donar lloc a trastorns del desenvolupament de l'esquelet (cames tortes, ossos trencadissos, fluixedat, etc.) Hem de pensar que els pinsos per quissos anomenats complets i equilibrats, ja duen una dosificació de vitamines i minerals superior a la dels pinsos destinats

a animals adults que ja han acabat el seu període de creixement. Però en el cas de que donem menjar fet a casa nostra, hem de pensar de suplementar el menjar amb vitamines i minerals. Una dieta a base de carn i arròs és deficient en calci i vitamina D, per posar un exemple.

Abans de desmamar un quissó hem de pensar que la salut de l'animal jove depèn completament de la salut de la mare. Una mare sana, tant durant l'embaràs com durant la lactació és una garantia per tenir uns quissos sans. I una mare sana ho és si està ben alimentada, desparasitada i vacunada.

B) La higiene corporal dels quissos corre a càrrec de la mare durant el temps d'alletament. Si són quissos criats sense mare no sol ser necessari rentar-los. Només al 2on o 3er mes de vida serà hora de començar a pensar-hi.

Tant ho podem fer en sec (hi ha uns xampús aposta) o banyant-lo i rentant-lo amb un xampú neutre (de veterinària).

Allò que hem d'evitar és una situació d'stress que dugui a una disminució de les defenses de l'animal i així sigui més receptor de les malalties contra les quals encara no està

vacunat. Es per això que el bany ha de ser ràpid, amb aigua teba. Després, l'hem d'eixugar amb tovallola i acabar-lo de deixar ben eixut amb un secador elèctric, aplicant l'aire a contrapèl.

En el cas dels moixos, aquests solen ser molt més cuidadosos que els cans i a

més no els hi agrada el contacte amb l'aigua. Si es fa necessari tampoc hi ha cap inconvenient en donar-los un bon bany.

(seguirà el mes que vé)

NÀUTICA PALMA

ESCOLA NÀUTICA ESPORTIVA

Miquel Santandreu, 10
Tels. 46.49.90-29
07006 PALMA DE MALLORCA

Iniciam cursets a Santanyí:

- Patró
- Patró de iot
- Certificat d'aptitud

Els comunicam que als darrers exàmens el nostre nombre d'aprovat va superar el de la resta de tots els presentats a les Balears.

CLASSES A LA SALA DE CULTURA
INFORMACIÓ Tels. 46.49.90 - 46.49.29

**PROU DE
GUERRA,
VOLEM
LA
PAU**

SÈRIE IOGA (2ª part)

Clementina Clara.

LA VIDA ÉS RITME! Ja amb el primer alè de l'infant acabat de nèixer s'inicia aquest ritme de la vida, consistent en inspiracions i expiracions. I és amb aquest alenar que obtenim l'energia de l'Univers, tot alternant unes fases positives (que és quan expiram o entregam) i unes de negatives (quan inspiram o rebem). La nostra vida és aquesta cadena d'inspiracions i d'expiracions que mantenim sense interrupció fins que el nostre darrer alè, com una darrera baula, tanca la cadena.

Segons la filosofia de la Índia, amb cada encarnació neixem amb un nombre determinat de moviments respiratoris al nostre abast. Les persones que respiren agitadament acaben la seva vida més aviat perquè no disposen de més respiracions que aquelles que ens han estat entregades en començar la vida. En canvi, els qui viuen tranquils i en pau, respirant lentament i profunda, tenen una vida llarga i agradable.

La gent de l'Orient llunyà no s'irrita o enfada amb tanta de facilitat com els occidentals, doncs saben que la nostra vida a aquesta Terra serveix per a la nostra evolució espiritual. A aquells països no s'entén perquè els occidentals abusam d'aquest present diví que és la vida i ens passam la vida encalçant coses materials, amb la conseqüència de provocar-nos una respiració agitada i febril. **La persona occidental no sap alenar.** La nostra vida actual, antinatural a les ciutats, a les fàbriques, oficines, llocs tancats i carregats de fum, ha provocat que la gent hagi anat perdent la facultat de respirar completament, així com feien els nostres avantpassats. És una manera inconscient de viure amb un patiment darrere l'altre. Pors injustificades, però presents, ens tenen agafats i ens estrenyen la gargamella, i ens deixen sense coratge (literalment i figurativa) de respirar profundament. La manera de respirar de la gent del segle vint és poca cosa més que vegetar. Les petites glopades d'aire que inspiram i expiram ens serveixen just just

per sobreviure.

Tot això es podria canviar si la gent començàs a entendre i meditar aquesta gran i antiquíssima veritat: **ens bastaria una respiració conscient per poder obtenir aquella resistència que ens podria assegurar una vida llarga i sana.** Al revés, però, un alenar descuidat

i inconscient acurça la vida, disminueix la nostra energia còsmica del nostre interior, i acabam agafant qualsevol malaltia o dolència.

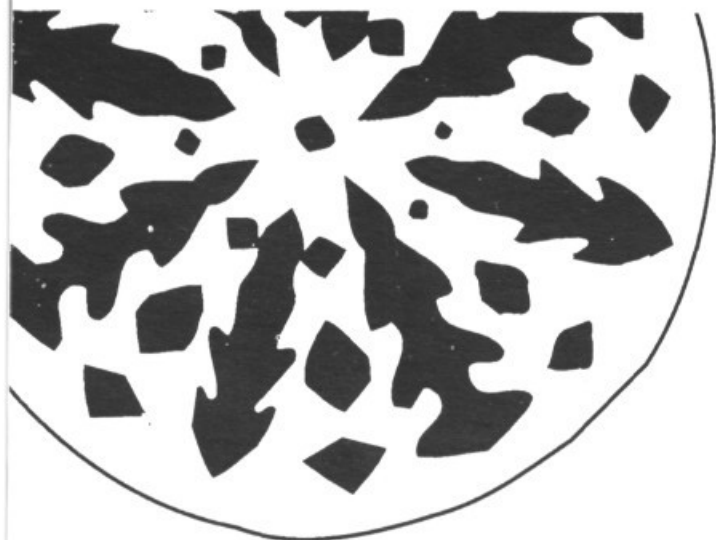
Als pobles primitius no els costava gens de respirar profundament. Tant el cansament de la caça i de la pesca, com la lluita contra les condicions meteorològiques i moure's dins un ambient natural, els feia respirar correctament i d'una forma instintiva.

Avui en dia, però, molts d'estudis mèdics mostren que una persona fent una feina tranquil·la i d'asseguts alena una mitjana de 15 vegades per minut, però amb cada moviment respiratori

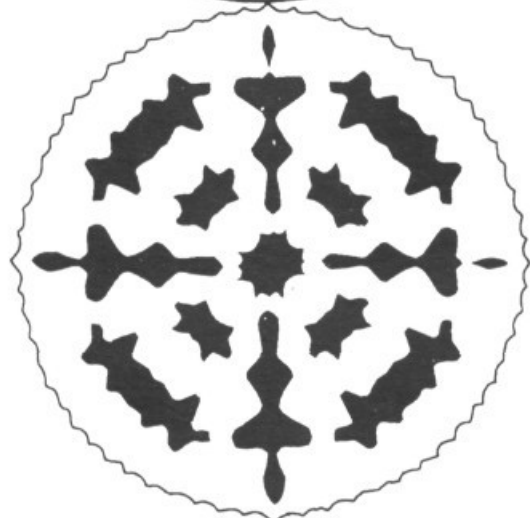
només intercanvia mig litre d'aire i tot això amb una respiració molt superficial. Quan respiram un poc més profundament arribam a intercanviar un litre i mig d'aire, i si ens esforçam una mica més poden intercanviar tres litres. Si pensam que el volum d'aire que els nostres pulmons poden encabir és de 5 litres, veurem que aquella gent que fa feina sedentària i no respira més de mig litre d'aire amb cada moviment respiratori, es limita a **renovar únicament una dècima part dels cinc litres d'aire dels seus pulmons.** Durant un passeig el volum d'aire intercanviat pot augmentar-se en 2,5; fent alpinisme per 10 i fent natació intensa per 20!

Els savis de l'Índia i de l'Orient llunyà ja fa milers d'anys que coneixien els resultats extraordinaris d'una respiració conscient per evitar malalties i mantenir-se sans. Actualment els exercicis de Ioga específicament dirigits a la respiració (Hatha-Ioga) són perfectament coneguts i practicats a Europa. A tot el món occidental hi ha clíniques i centres de salut on s'estudien els resultats que s'obtenen amb els exercicis de Ioga específicament respiratoris i els resultats superen amb molt els d'altres sistemes de curació.

Abans d'exposar quin és el mètode de respiració iòguica, voldria explicar el proper mes per què la respiració profunda i correcta és tan extraordinàriament beneficiosa per a la salut. Per tant, el mes de febrer parlarem de què és el PRANA.

BON NADAL I BONES FESTES !

*Que la pau i l'alegria
omplin els vostres cors i
que l'any 1991 ens dugui
la prosperitat i el
benestar que mereix la
nostra Comunitat
Autònoma.*

MOLTS D'ANYS !

GOVERN BALEAR

Maria Barón i Puigserver.

En aquest número de Ressò volem queixar-nos d'una cosa. Com haureu vist a la premsa l'organització del cross Terra, Mar i Pins ha estat un èxit, com cada any, però enguany la Conselleria d'Agricultura ens ha enviat un comunicat que diu que aquesta és la darrera

edició del cross; creim que no l'haurien de prohibir, sinó donar possibilitats. També voldríem que explicassin a tothom quin mal fan els atletes dins el bosqueró, ja que nosaltres no li sabem veure. I els fets anaren així: dia 17 de desembre dos forestals, després de fer el recorregut de la cursa, ens comunicaren que no podíem fer el cross allà, ja que feiem balbé les dunes i per tant ens reduïen el circuit. Però això sí, les motos i jeeps hi poden fer el que volen, ja sabem que hi ha discos de prohibició, i unes barreres (obertes) però això no vol dir que no hi hagi molt de trànsit.

Els resultats del cross per part dels nostres atletes foren els següents:

Classificació:

Iniciació fem.	Rosa M ^a Prohens	7
	Carolina Nicolau	23
	Magdalena Mas	26
Aleví fem.	Francesca M ^a Barceló	8
	M ^a del Carme Domínguez	62
Aleví mas.	Bartomeu Obrador	13
Infantil fem.	Joana M ^a Barceló	2
	M ^a Pilar Mas	3
	Joana M ^a Moll	15
	M ^a Magdalena Burguera	25
	Francesca Huguet	33
	Margalida Bujosa	43
	Miquela Verdera	48
Infantil mas.	Joan Mas	35
	Antoni Ginard	66
Cadet fem.	Margalida Vidal	5
	Francesca Obrador	13
	M ^a del Carme Mas	15
	Margalida Cerdà	20
Cadet mas.	Jaume Barón	10
	Miquel Mas	23
	Francesc J. López	25
	Salvador Gil	26

Tots aquests atletes foren els que competiren dia 22 al cross escolar.

I aquests foren els atletes que guanyaren el cross federat de dia 23:

**A
T
L
E
T
I
S
M
E**

Júnior fem. Leticia Ferrà K.C. de Calvià
Júnior mas. Mateu Canyelles C.A.C. Pollença
Sénior fem. Fina Hisado C.A.C. Pollença
Promesa fem. Antònia Fernández K.C. Calvià
Promesa mas. Antoni Penya C.A.C. Pollença

Hem de destacar que després de tres controls de cross, la preparadora física del club Migjorn, Fina Hisado, els ha guanyat tots tres; el primer es va celebrar dia 2-12-90 a Vilafranca sobre una distància de 5.000 m., el segon a Sa Ràpita sobre una distància de 4.780 m., i el tercer i últim a Son Pardo, dia 30-12-90 sobre una distància de 5.000 m.

Això és tot per ara.

**Sebastià Hisado (12 anys).
Cursa a la Porciuncula**

Josep Antoni Sala i Toral.

Benvinguts, amics, a un altre any esportiu. Després de la ressaca del torró i el cava, principalment del segon, avui us vull parlar un poc de la situació actual dels diferents equips en les seves respectives categories.

Per començar diré que l'equip que acapara l'atenció de tot el poble és l'equip de 1ª Regional. Aquest equip, després de començar la lliga una mica irregularment, ha agafat l'ona, i en aquests moments, quan s'han jugat 17 partits encapçalen la classificació amb 29 punts (de 34 possibles) i sense haver perdut, encara, cap partit. És un dels equips menys golejats de

tota la geografia espanyola: només ha encaixat 5 gols en contra. Esperam que el tan ansiat ascens sigui una realitat en acabar la temporada.

L'equip Juvenil es mostra un tant irregular en la seva lliga, encara que els seus resultats no es poden considerar dolents. Al contrari, ocupen la part mitjana de la taula classificatòria i poden estar orgullosos de ser un dels únics equips, si no l'únic, que ha derrotat el líder de la categoria dins casa seva, però també s'han perdut partits que no s'havien de perdre.

Els Cadetes, després d'un bon començament de lliga en què varen arribar a estar entre els tres primers, semblen haver afluixat un poc la marxa, encara que es troben en la part mitjana-alta de la classificació.

Els Infantils, quasi com els Cadetes, també ocupen una zona tranquil·la de la classificació i la categoria no perilla,

encara que això no sigui el més important, ja que pens que allò més important en aquestes edats és aprendre a jugar a futbol.

Els dos equips Benjamins corren diversa sort en la present temporada. L'equip A, ocupa la cinquena posició en el grup G, però, aquesta temporada, no guanyen els partits amb la facilitat d'altres temporades, encara que la seva classificació és bona.

L'equip B, format, això sí, per al·lots de primer any, ocupen les darreres posicions del seu grup, l'F, encara que també el que importa és que aprenguin a jugar a futbol.

L'equip de Futbol-Sala de Ca'n Xim intenta d'aconseguir una plaça entre els 4 primers classificats, d'un grup de 8, que li donaria opció a jugar els play-off per l'ascens a la superior categoria. En aquests moments està basculant entre la 4ª i la 5ena posició.

Canviant de tema, però sense sortir de l'esport, vaig llegir a la premsa regional, que, a Campos, el Consistori, havia aprovat la construcció d'un poliesportiu cobert, que es començarà a construir l'any que ve, finals del 91 o principis del 92.

Alabat sia el Senyor, per sempre alabat, ja era hora i vull donar la meua enhorabona a l'actual Consistori; només una pregunta a fer: que en aquest any 1991 hi hagi les eleccions locals, no ha tingut res a veure amb aqueixa decisió i posterior anunci a tota la premsa?. Jo tenc els meus dubtes. Perquè quan s'apropen les eleccions, es moren per sortir en els papers, i millor si també hi ha foto, etc.

Aquests polítics, que ho són de punyeteros, valga que ja els tenim calats, que si no ens farien creure que la Mare de Déu nom Joana.

EL CAMPOS, ENGUANY SÍ

El resum del que duim de temporada - i ara que ja hem acabat un any i en començat un altre - no pot ésser més satisfactori per a l'equip del Campos que juga a primera regional; fins i tot diria que vivim uns moments i una situació inesperada, per allò que altres vegades hem hagut d'acudir als tòpics de la mala sort i resultats malafortunadament adversos; i en canvi enguany les coses rutllen d'una manera que podem considerar normal i aliena a les possibilitats de l'equip campaner, que

són modestes però incisives.

Primer classificat al moment d'escriure aquestes retxes, el Campos no ha perdut encara cap partit dels que ha jugat, cosa insòlita en les darreres temporades i que tempoc no ens hauria d'enlluernar massa, perquè de vegades una confiança abusiva podria resultar perjudicial; tot i pensant que perdre un partit és ben normal, però que no hauria d'afectar la moral de l'equip cas que aquest fet s'esdevingués.

I si és noticiable el fet que únicament hagi encaixat cinc gols -cosa del tot elogiable i enlluernadora- és potser digne de meditació que la suma de gols aconseguits sigui real-

ment escassa. No volem entrar en aquestes qüestions; sinó únicament ressenyar-les. La tasca de l'entrenador ara com ara resulta ben meritòria. S'ha creat un equip compacte i impulsiu que funciona; però com tot, hem de considerar que és millorable el joc si el que es vol és aconseguir ascendir de categoria. Perquè el Campos, per raons ben evidents, mereix participar en una categoria superior, en la qual hi ha jugat tants d'anys i amb resultats de vegades excel·lents.

El resum de l'any -del que duim de temporada, ara que ha acabat el 1990- l'hem de considerar satisfactori. Hi ha il·lusió, bon joc, excel·lents

resultats i animació, perquè cada diumenge són més els espectadors que acudeixen al Camp Municipal d'Esports, encara que seria de desitjar que fossin més els que hi acudissin. Però això, amb el temps, ja es normalitzarà: segur. Allò important és continuar en aquesta línia de consolidació, no perdre les esperances, potenciar les categories inferiors locals, i actuar amb dignitat realitzant un joc que satisfaci els espectadors. Tot és possible. I per tant hem d'ésser optimistes, realistes i decidits. Perquè, enguany sí. Enguany el Campos pot aconseguir situar-se en el lloc que li correspon, i que evidentment es mereix.

ARA TAMBÉ A CAMPOS

Ara també a Campos tens un servei públic i gratuït que funciona a la majoria dels països europeus i que posa a la disposició del jovent informació referent a tot tipus de matèries d'interès juvenil.

Es poden realitzar consultes d'informació juvenil i de TIVE (oficine de Turisme i Intercanvi de Joves i Estudiants) així com les relacionades amb temes de joventut que generi el propi Ajuntament de Campos, tant personalment, per carta o mitjançant el telèfon 65 11 81.

AJUNTAMENT DE CAMPOS

C/. CONVENT, S/ N TEL. 65 11 81

GOVERN BALEAR
CONSELLERIA ADJUNTA A LA PRESIDÈNCIA
Direcció General de Joventut

INFORMACIÓ QUE PODEU CONSULTAR

* Associacionisme, Treball, Estudis, Concursos, Beques, Activitats Juvenils, Albergos, Càmpings, Drogaaddicció, Servei Militar, Objeció de Conciència, Viatges, Inter-Rail, Au Pair, Cursos d'Idiomes (anglès, alemany, francès i italià) als EEUU, Canadà, Anglaterra, Irlanda, Alemanya, França, Itàlia, etc.

A MÉS PODEU ADQUIRIR I TRAMITAR

* Guies de viatge, Carnets (jove, d'estudiant, d'alberguista, de professor i Fiyto), billets d'avió, vaixell, autocars internacionals i trens.

